Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 66 (16589) | 1984 оной мартын 20, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

БҮГЭДЭ АРАДАЙ БААТАРШАЛГА

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын эпопей хадаа партиин болон арадай зохёон байгуулхы ажалай, КПСС-эй ленинскэ аграрна политикын бодото дэрэнь бэелүүлгын түүхэ-бэшэгэй эгээл толотомо хуудаһануудай нэгэниинь, ажахые эрхилхэгын социалис гуримай бүлюу байдалгын толотомо гэрэшэ болоно. Богони болзор соо 42 миллион гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглаһан оронойнгоо үргэн ехэ районуудай экономико болон соёлые шэнэдхэн хубилгаһан байгаа. Урда тээнь хооһон хуудам байһан газар дээрэ хото городууд болбосон түхэлтэй һуурин тосхонууд урган бодоһон, совхозууд байгуулагдаһан, фабрика, заводууд урган бодоһон, эрдэмэй түбүүд эмхидхэгдэһэн байха юм.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглажа эхилһээр 30 жэлэй ой эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэгдэжэ байна. Энэ алдарта ойгоорнь КПСС-эй Центральна Комитет шэнэ газар элдүүрилэгшэдые амаршалба.

Шэнэ ба боро газарые элдүүрилэн ашаглаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай сутлаан мартын 17-до Алма-Атада болобо. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһан алдарта хүнүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, мэргэжэлтэд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, совет, ажахын, комсомол хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, олонитын түлөөлэгшэд хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненко түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой бүридэлэй хүндэтэ президиумые баярай суглаанай хабаадагшад ехэ урма баяртайгаар һунгаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев элидхэл хэбэ. КПСС-эй ЦК-гай амаршалга хадаа зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ документ болоно. Ороной шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагшадта партиин һуларшагүйгөөр анхаралаа хандуулдаг байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Нүхэр К. У. Черненкын таанадта, таанадаар дамжуулан олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг Совет Казахстанай шэнэ газар элдүүрилэгшэдтэ эльгээһэн халуун амаршалгые, инаг дурата Эхэ оронойнгоо алдар солые бадаруулхын тула ажалай шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай үнэн зүрхэнэй һайн һайхан хүсэлнүүдые дамжуулжа байһандань баярлажа байһанаа гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Суглаанда хабаадагшадай, шэнэ газар элдүүрилэлгын ветерануудай, республикын бүхы ажалшадай үмэнэһөө Д. А. Кунаев КПСС-эй Центральна Комитетэй, ЦК-гай Политбюрогой, Константин Устинович Черненкодо гүнзэгы сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэжэ зуураа, республикымнай ажалшад эсэшэ сусашагүй ажал хэрэгээрээ Эдэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха, партиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсөө элсүүлхэ юм гэжэ найдуулаа.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын түсэб табихадаа, манай парти тэрэнэй үйлэдбэринч хүсэнүүдые бэхижүүлгын, общественно бодотоор хүгжөөхын аша туһада оронойнгоо газарай асари ехэ нөөсэнүүдые ашаглаха тухай Ленинэй захяа заабарине хүтэлбэри болгоһон байна гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадаа мэдүүлбэ. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын тактика болон стратеги наринаар бодомжологдоһон, хүсэтэ техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые хаана хэрэглэхэ ёһотойб гэжэ таарууланн табигдаһан байха юм. Комсомольск-на-Амуре хотые, Днепрогэсые, Турксибые, Балхашые барихан, ашаглаһан аха үетэнэйнгээ дүй дүршэлые шэнэ газар элдүүрилэгшэд хэлэн абаһан байна. Эсэстээ манай парти болон орси большевистскэ хатуужалтай, түгэлдэр хүсэтэй, һүбэлгэн ухаатай хүнүүдые тиишэ эльгээжэ һэн. Шэнэ хэрэгые бэелүүлхэ зорилгото ходоо түрүү зэргэдэ дашшаһан байна.

Партиин Центральна Комитет дүй дүршэлтэй, мэргэжэл шадабаритай олохон эмхидхэлшэдые манай республикада эльгээнгээ һэн. Республикын Компартиин VII съезд дээрэ Казахстанай Компартиин ЦК-гай секретарьнараар һунгагдаһан П. К. Пономаренко, Л. И. Брежнев тэдэнэй дунда ороһон юм. Түрүүшээр Казахстанай Компартиин ЦК-гай хоёрдохи, удаань нэгэдэхи секретаряар хүдэлһэн Коммунис партиин ба совет арадай үнэн сэхэ хүбүүн Л. И. Брежнев шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгада ехэ хубитаяа оруулаа һэн.

Олон хүнүүдэй хуби заяан шэнэ газар элдүүрилгэтэй нягта холбоотой юм. Имагтал шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглажа эхилһээр түрүүшын хоёр жэлэй хугасаа соо

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

ПАРТИИН НАЙДАМТАЙ ХАЛААН

Комсомолдо В. И. Ленинэй нэрын олгогдоһоор 60 жэлэй ойдс зорюулагдаһан совет хүбүүд, басагадай габшагай вахтын үдэр бүхэн үүсхэлтэ ажалай, һайн жаяг журамай ба эмхидхэлэй жэшээгүүдээр нэбтэрүүлхэ гээшэ. Мартын 17-до Москвада болоһон ВЛКСМ-эй ЦК-гай пленум дээрэ энэ ушар тэмдэглэгдэһэн байгаа. КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленумэй дүнгүүдые, Пленум дээрэ, һунгагдаһан үүлзалга дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын хэлэһэн үгэнүүд дотор найруулагдаһан заабари зүбшэлнүүдэй, тобшололнуудай үндэһөөр комсомолой организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Түйлаһан амжалтануудаа арьбадхан хүгжөөхэ гэһэн партиин уряае залуушуул ехэ харюусалгатайгаар хүлеэн абаба гэжэ элидхэлшэ — ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. М. Мишин, үгэ хэлэгшэд тэмдэглэлээ. Ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые нэмэжэ хямдаруулхын түлөө мүрысөөн комсомолой организацинуудта үргэнөөр дэлгэрэнэ. Түрүү дүй дүршэлые оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ гээшэ комсомолой комитедүүдэй зорилго болоно.

Хүбүүд, басагадые үзэл суртаалаар бодолгоор хүмүүжүүлгын, комсомолой комитедүүдэй ажал ябуулгын арга онолые нарижуулан һайжаруулгын асуудалнуудта шухала анхарал хандуулагдаһан байна. Залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриин шэнэ, үрэ ехэтэй түхэл шэнжэнүүдые, онол арганууды эдэбхитэйгээр бэдэрхэ, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө комсомолой кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ хэлсэбэ

Залуушуул болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн XII фестивалиие 1985 ондо Москвада үнгэргэхэ гэһэн Ленинскэ комсомолой үүсхэлые уласхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй дэмжэһые ВЛКСМ-эй ЦК-гай пленумдэ хабаадагшад сэдьхэлээ ханангяар угтаһан байна. «Империализмда эсэргүүгээр һаналаа нэгэдэлгын, эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө!» гээшэ эдир наһатанай хуралдаанай уряа болоно.

(ТАСС).

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ УГТУУЛАН

Олоной хабаадалгатайгаар

Заводой аппаратна цехэй нэгэдэхи халаанай хүдэлмэришэдэй ажалаа дүүргэнэнэй һүүлээр апрелиин 21-дэ үнгэргэгдэхэ коммунис субботнигто зорюулагдаһан митинг һаяхан үнгэргэгдэбэ. Эндэ нэгэдэхи, хоёрдохи халаанай хүдэлмэришэд олоороо сугларба. Цехэй партийна организациин секретарь А. Д Погорелов митинг нээхэдээ, Москвагай түрүү коллективүүдэй үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээд, субботнигой үдэр халаан бүхэн габшагайгаар хүдэлжэ, ажалай үндэр бүтээсэ түйлахыень, эрхим шанартай продукци гаргахыень суглагашадые уряалба.

Удаань электрослесарьнүүдэй бригадир дайнай ба ажалай ветеран В. Ю. Власевский үгэ абажа, агуу багша В. И. Ленинэй түрэһэн үдэрые габшагай ажалаараа тэмдэглэхэбди гэжэ хэлээ.

Редукторна участогай слесарь И. С. Родионов үгэ хэлэхэдээ халаанайнгаа даабарине үлүүлэн дүүргэхэб гэжэ суглараашадые найдуулаа. Тус участогай коллектив 1983 ондо оронойнгоо Зам харилсаанай министерствын заһабарилгын предприятинуудай дунда дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ гараһан юм.

— Би апрелиин 21-дэ халаанайнгаа даабарине 30 процентээр үлүүлэн дүүргэхэб,— гэжэ токарь Л. Иванова мэдүүлһэн байна.

«Улаан субботын» үдэр аппаратна цехэй хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, алмаһан материалаараа тепловозой нэгэ секци, ВЛ-80 түхэлэй нэгэ электровоз заһабарилха гэжэ шиидэбэ.

Коммунис субботнигто зорюулагдаһан митингнүүд заводой бусад цехүүдтэ боложо үнгэрөө.

Д. АМОГОЛОНОВ.

• • •

Коммунис ёһоор залуушуулые. студентнэрые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ жэл бүри үнгэргэгдэдэг ленинскэ коммунис субботник ехэхэн үүргэ дүүргэдэг. Урдахи жэлнүүдтэ үнгэргэгдэһэн «улаан субботын» үдэрнүүдтэ Зүүн Сибириин технологическа институдай багшанар болон студентнэрэй коллектив районойнгоо барилгын талмайнууд, промышленна предприятинуудта хүдэлжэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые саашадань һайжаруулха зорилготой бүгэдэ арадай хэрэгтэ хубитаяа горитойхоноор оруулалсаһан байха юм.

— Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэрые коммунис субботнигой габшагай ажалаар тэмдэглэхэдээ, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсые саашадань хүгжөөхэ талаар үйлэдбэриин ашаг үрые һайжаруулан дээшэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэлтэй, журамтай байха ёһотойбди, — гэжэ электротехническэ факультедэй IV курсын студент А. Былков һаяхан үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ баталан абтаһан Хандалгын текст уншахадаа тэмдэглээ.

Парткомой секретарь О. А. Морозов, инженерно-экономическа факультедэй II курсын студентка И. Алешина, институдай ВЛКСМ-эй комитедэй секретариин орлогшо Б. Цыбиков гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хараалһан зорилгонуудаа урагшатайгаар бэелүүлхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр эхилхэбди гэжэ хэлээ.

Технологическа институдайхид «улаан субботын» үдэр промышленна предприятинуудта, барилгын талмайнууд дээрэ 12 мянган хүнэй нэгэ часай туршада хэхэ ажал бүтээхээр хараалаа. Тэрэ үдэр олоһон мүнгэсээ Эб найрамдалай жасада оруулха гэжэ шиидхэбэ.

А. КАРНЫШЕВ,
ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

• • •

В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулагдаһан субботнигые габшагай ажалаар тэмдэглэхэ гэһэн Москвагай түрүү предприятинуудай ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэлые хүүргэнүүдэй түмэр зүйлнүүдэй заводой коллектив халуунаар дэмжэбэ. Апрелиин 21-дэ үнгэргэгдэхэ «улаан субботнигые» ажалай ёһотой һайндэр болгохын тула заводоймнай цехүүд болон бригаданууд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые эдэ үдэрнүүдтэ абажа, хэхэ ажалаа тодорхойлжо байнхай.

Тодорхойлон хэлэбэл, субботнигой үдэр эдэбхи үүсхэлтэйгээр бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, 100 мянган тонно түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ гү, али 56 мянган түхэригэй товарна продукци арадай ажахыда дамжуулха ёһотойбди. Мүн лэ тиихэдэ тэрэ үдэр үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ заводойнгоо байшанине сэбэрлэхэ, газаахинень болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ олоһон мүнгэ нэйнгөө 5 мянга гаран түхэригые эб найрамдалай совет жасада дамжуулхабди.

А. ГРИГОРЬЕВ,
коммунис субботнигые үнгэргэхэ штабай начальник.

БУРЯАДАЙ ЛИТЕРАТУРА БА ИСКУССТВЫН ҮДЭРНҮҮД ХОРИИН РАЙОНДО

УРМАТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг хүртэһэн Хориин райондо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан Буряадай АССР-эй литературын болон искусствын үдэрнүүдтэ хабаадахаар Улаан-Үдэһөө ерэһэн айлшадай угтамжа боложо байба. КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр П. В. Бахаев түрүүтэй районой ажалшадай түлөөлэгшэд эндэ сэрэнхэй.

Хориин басагад хүндэмүүшэ ород гуримаар айлшадтаа хилээмэ, давһа бариба. Тэрэниень СССР-эй арадай артистка Л. П. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Ц. Дашиев хоёр дамжуулан абаба.

— Манай нютаг ажалша зоноороо республика дотороо алдаршанхай гээшэ. Манайда дайнайшье, ажалайшье геройнууд бии. Танаад, хүндэтэ айлшаднай, мэргэжэлтэ бэлигээрээ районоймнай олонитэ ажалшадые баясуулхатнай гээшэ. Танай уран үгэ, ирагуу дуу, хүгжэм шагнажа, манай ажалшадай шэнэ амжалтануудта зоригжохонь дамжаггүй,— гэжэ нүхэр П. В. Бахаев угтамжынгаа үгэ соо онсолон тэмдэглэбэ.

Удаань республикын соёлой министр, Буряадай АССР-эй арадай поэт Д. З. Жалсараев харюугай үгэ хэлэхэдээ:

— КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, мүн республикын зохёохы ажалтай коллективүүдэй зүгһөө Хори нютаганхидые халуунаар амаршалхыемни зүбшөөгыт. Эдэ уулзалгануудай хэн хэндэмнайшье аша туһатай байхань дамжаггүй. Үрэжэлтэ тэнюун Хори нютагайхидтаа саашадаашье ажалай ехэ амжалтануудые түйлажа байхыень хүсэнэбди — гэжэ тэмдэглээ.

Энэл үдэр уран зохёолшод Хориин совхозой түб — Улаан Одон тосхоной, Хори һууринай 1-дэхи һургуулиин һурагшадтай болон багшанартай уулзалгануудые хэжэ, шүлэг зохёолнуудаа уншаа, зохёохы ажалайнгаа түсэбүүд тухай хөөрэжэ үгөө.

Үдэшын 6 час 30 минутада Хори тосхондо, районой түбэй байшангай фойе соо эмхидхэгдэһэн республикын уран зураашадай выставкые нээлгэ дээрэ КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр С. Р. Очиров үгэ хэлэхэдээ:

— Буряад ороной бэлигтэнэй манай нютагта ерээд байһандань тон баяртай, урматай байнабди. Иимэ уулзалганууд бидэ бүгэдые улам һайнаар ажаллахыемнай уялгална,— гэжэ тэмдэглээ. Удаань арадай депутадуудай Хориин райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр А. М. Бузин лентэ хайшалжа, уран зурагай выставкые нээгээ.

Час тухай сагай үнгэрөөд байхада районой соёлой байшангай зал соо Буряадай литературын болон искусствын үдэрнүүдые Хориин райондо нээлгын баяр ёһолол болобо. Тэрэниие КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев нээгээ. Анаагай совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Ж. Дондокова айлшадаа амаршалан үгэ хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев республикынгаа соёлой хүгжэлтэ тухай суглараашадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Үдэшэниинь Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрайхид Үдын совхозой Баруун-Хасууртайн отделениин ажалшадта Д. Дылгыровэй «Эхын үүргэ» гэжэ зүжэг харуулаа. Тэрэнэй урда тээ Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Д. Чимитова, М. Зоригтуева, театрай ахамад режиссёр В. Кондратьев гэгшэд баянист С. Дамбаевтай хамта Үдын совхозой түрүү хонишон Г. М. Бимбаевай отарада ошожо, ажал хэрэгтэйнь танилсаһан, гэр бүлынхидтэнь аялга һайхан дуунуудые гүйсэдхэжэ баясуулһан байна.

Гүрэнэй ород драмын театрай артистнууд Анаагай совхозой Онинборск тосхондо, Георгиевский совхозой түбтэ ошожо концертнүүдые харуулаа.

Тиихэдэ «Байгал» ансамблиинхид Үдын совхозой түбтэ, «Лотос» гэжэ Зүүн зүгэй хатарай ансамблиинхид Хасууртайн совхозой түбтэ бэлиг шадабарияа харуулжа, олоороо ерэһэн харагшадта халуун альга ташалгаар угтагдаа.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй буряад драмын театрайхид районой соёлой байшангай сценэ дээрэ Д. Дылгыровэй «Эжын үүргэ» гэжэ зүжэг табижа, хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор сугларaa. Зүжэгэй табигдахын урда тээ бүлэг артистнууд Номто-Горхон гэжэ газарта оршодог Анаагай совхозой Буламай отделениин ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Дулма Жимбуевна Дондоковагай отарада ошожо, ажал хэрэгүүдтэйнь танилсаа. Тус отарада табан хүн ажаллажа байна.

Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай бэлигтэн Хүрбын совхозой Тээгдын һү һаалиин томодхогдомол фермын малшадта ошожо, хани халуун уулзалга эмхидхээ. Эндэ совхозой директор нүхэр П. К. Дубинин, парткомой секретарь Д. Д. Табданов гэгшэд ажахынгаа хүгжэлтэ тухай айлшадтаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Үдэшэниинь оперо болон баледэй театрай түлөөлэгшэд совхозой түб — Тээгдэ һууринай соёлой байшан соо концерт наадаяа табиба.

Буряадай АССР-эй хатар, дуунай «Байгал» ансамблиин артистнууд Хандагай һууринай соёлой байшан соо леспромхозой хүдэлмэришэдтэй уулзажа, ехэ концерт үгөө.

Тиихэдэ уран зохёолшодой бүлэг Хүрбын совхозой Тохорюугтын отделениин ажалшадтай уулзажа, уран шүлэгүүдээ уншаа, зохёохы түсэбүүд тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Республикын уран зураашадай түлөөлэгшэд Хандагайн леспромхозой участок болохо Наран тосхоной клуб соо выставкэ эмхидхэжэ, Буряадай мэдээжэ, бэлигтэй залуушье зураашадай хэһэн бүтээһэн зүйлнүүдтэ тайлбаринуудые үгөө. Эндэ дурсагдагша леспромхозой парткомой секретарь М. Н. Пестеров ажахынгаа ажал хэрэгүүд тухай бүлэг уран зураашадта тодорхойгоор хөөрэһэн байна.

Тэрэшэлэн республикын бүлэг композиторнууд Жигжит Батуев түрүүтэй Доодо-Гол нютагай ажалшадтай һонирхолтой уулзалга эмхидхэжэ бусаһан байна.

Республикын кукольна театрайхид үдэрынь «Георгиевский» совхозой Амгалантын отделениин түбтэ, үдэшэниинь Ашанга һууринай улад зондо зүжэг харуулжа һонирхуулаа.

• • •

Гурбан үдэрэй туршада Хориин районой ажалшад түрэл Буряадайнгаа литературын болон искусствын түлөөлэгшэдтэй уулзажа, үнэн зүрхэнһөө баясаба.

Түрэл республикымнай уран зохёолшод, уран зураашад болон артистнар гурбан үдэрэй хугасаа соо Хориин хоймор дайдаар ябахадаа, олон тоото хүн зонтой уулзажа, тэдэнэй хүдэлмэритэй танилсаба. Мүн тэдэнэй урда өөрынгөө хэжэ байһан ажал хүдэлмэри тухай хөөрэхэ зуураа, концертнүүдые табижа, дуу хүгжэм зэдэлгэбэ, хатар наадануудые харуулбад.

Һүүлшын үдэр Ленинэй орденто оперо болон баледэй бүлэг артистнар Үдын совхозой Баруун-Хасууртын һү һаалиин фермын коллективэй гэшүүдтэй уулзажа, улаан булан соонь багахан концерт үгэһэн байна. Мүн тэрэ үдэшэндөө совхозой түб һууринай соёлой байшан соо тус театрай артистнар дуу хүгжэмөө зэдэлгэбэ.

РСФСР-эй арадай артист, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Дашиев, Россин Федерациин габьяата артистнар Е. Самбуева, В. Ганженко, Буряадай АССР-эй арадай артист Л. Шоболов, ургажа ябаа залуу артистнар С. Дашицыренова, А. Перепечай, Л. Пермякова болон бусад нэрьемэ альга ташалган доро ирагуу гоё дуунуудые, хатар наадануудые гүйсэдхэбэд.

Республикымнай композиторнуудай, уран зохёолшодой, уран зураашадай түлөөлэгшэд һүүлшын үдэр Хүрбын леспромхозой модо бэлэдхэгшэдтэй, Хүрбын совхозой Могойн фермын һаалишадтай, «Георгиевский» совхозой һаалишадтай хани халуун оршон байдалда уулзан танилсаһан байна. Харин тэрэ үдэшэндөө композиторнууд Ж. Батуев гүрүүтэйгээр Бага-Хүрбын соёлой гуламта соо суглараашадтай уулзаба, гоё һайхан концерт харуулба. Уран зохёолшод Ч-Р. Намжилов, А. А. Ангархаев, В. Липатов, В. Петонов гэгшэд өөһэдынгөө зохёохы түсэбүүдтэй Тээгдэ һууринайхидые танилсуулаад, шүлэгүүдээ ханхинаса уншаба. Уран зураашаднай Георгиевско һууринай соёлой байшан соо уран бүтээлнүүдэй выставкэ эмхидхэһэн байха юм.

Куклануудай театр А. Пушкинай «Поп болон тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэ Балда тухай үльгэр» гэһэн зүжэг харуулжа, Хори һууринай балшар заахан үхибүүдые, һургуулиин һурагшадые яһала ехээр баясуулаа.

Зүүн зүгэй хатар наадануудые гүйсэдхэһэн «Лотос» ансамблиин коллектив Тээгдэ, Хасуурта, Саннамыск гэжэ газарнуудаар ябажа, концертнүүдые харуулхадаа, ходол олоной магтаалда хүртэһэн, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаһан байха юм.

«Байгал» ансамблиин коллектив түгэсхэлэйнгөө концертые мартын 16-най үдэшэлэн Хори һууринай районой соёлой байшан соо харуулба. Тэдэнэй табиһан концерт яһала үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

Ансамблиин концертын түгэсхэлдэ партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев, республикын соёлой министрэй орлогшо Ю. Ж. Батуев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Буряадай АССР-эй литературын болон искусствын үдэрнүүд Хориин райондо үндэр хэмжээндэ үнгэрбэ гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, хото хүдөөгэй холбоо барисаанай улам бэхижэжэ байһые омогорхон мэдүүлбэ.

РСФСР-эй арадай артистка Ч. Шанюшкина харюугай үгэ хэлэхэдээ, районой ажалшадта ажалай бүри ехэ амжалтые хүсэбэ. Партиин райкомой секретарь П. В. Бахаев КПСС-эй райкомой ба арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудые, дурасхаалай бэлэгүүдые артистнуудта барюулһан байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

...одукциин ...рын үнэ сэн

...ороной экономикын саашанхи хүгжэлтэ, арад ...байдалай улам һайжаралта нэн түрүүн нии... ашаг үрэһөө дулдыдадаг гэжэ хүн бү... Имагтал ажалшадай үсэд нэтэрүү, ...ажалай ашаар үйлэдбэрилгын хүсэ... бүри ургэдэнэ, промышленна болон хүдөө ...гаргалга жэлһээ жэлдэ ургана, хүн зо... болон оюун бодолой хэм хэмжээн ха... ха юм.

...гансал продукци ехээр гаргаха бэшэ, ха... шанартай эд бараа бүтээхэ, бага гаргашатай... дүнгүүдые түйлаха гэһэн зорилго мүнөө ...гээшэ. Партиин XXVI съездын тогтоол до... гаргаша багатай байха ёһотой» гээд ...тодо һонороор бэшэгдээ бэлэй. Түрэл пар... заабарине бэелүүлхэ талаар үнгэрһэн жэл... бэшэ юумэн хэгдээ. Теэд үе сагай ошохо бү... ажахын урда улам бүри орёо, харюу... зорилгонуудай табигдажа байһаниинь эли бшуу. ...ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум, түрүү ...коллективүүдэй хүсэл эрмэлзэлые хараада аба... ерхэ байдалда ажалай бүтээсые түсэбһөө ...процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь ...процентээр нэмэжэ доошолуулха гэһэн шэнэ ...байна. Энэ уряаень манай ороной ажал... дэмжэжэ, бодото дээрэнь бэелүүлхэ ту... ха юм. Тиимэһээ энэ хэрэгнай бүгэдэ ...ческэ болон экономическа тон ехэ удха ...болонхой.

...Экономическа ба социальна хүгжэлтын ...түсэб имагтал ехэ, һайн шанартай ...материальна болон мүнгэ зөөриин бага ...лэ үйлэдбэрилэн гаргаһанай ашаар дүүр... дүүргэгдэхэ байна гэжэ хүн бүхэн мэ... Хэрбээ оронойнмай промышленность нё... гаргашануудаа 0,2 процентээр хямдаруулһан ...1984 ондо 0,4 процентээр доошолуулха гээд ...Үшөө түсэбһөө гадуурхи 0,5 ...нилээд орёоншье, хүндэ хүшэршье зо... ойлгосотой болоно ёһотой.

...энээмнай бэелүүлэгдэмээр гэжэ онсолон ...Ажалша коллективүүдэй өөһэдынгөө дото... бүхы арга боломжонуудые нягтаар ха... гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ шадабал, пар... даабарниин заатагүй дүүргэгдэхэ бай... бэхэг байхагүй.

...республикын ажалша коллективүүд энэ талаар ...оролдолго хэшээл гаргажа байнхай. Авиаци... вагон заһабарилгын, Тимлюйн цемен... бүтээлгын заводууд, нарин сэмбын комбинат, ...совхозууд, барилгын организацинууд ...социалис уялганууд доторoo тодорхой ...хараалһан байха юм. Жэшээнь, «Нижне... строй» трест барилга-хабсаралтын хүдэл... үнэ сэн 0,55 процентээр нэмээжэ доошо... уулха абаба. Имагтал энээнэй ашаар аяар ...түхэриг алмаха байна бшуу. Үгышье һаа, ...заһабарилгын завод продукциин өөрынь ...түсэбһөө гадуур доошолуулжа, 20 гаран мян... сэбэр олзо абахаар хараална. Мүн лэ ...абаһанай ашаар Хяагтын плавико... 24,5 мянган түхэригэй нэмэлтэ продукци ...гаргалсана.

...жэшээнүүдые гансашье промышленна ...бэшэ, харин колхоз болон совхозуу... харуулжа боломоор. Хүдөө ажахын про... үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар ямар ехэ ...алмагдаха байна гээшэб? Жэшээлэн хэлэбэл, ...газар тариалангай ажалда продукциин ...сэн 0,5 процентээр нэмэжэ доошолуулбал, ...түхэригэй ашаг олзо абтаха байна. Тэрэ ...ороо тариа ургуулгада 250 мянган түхэ... багсаагдана.

...бэлэн бэшэ хэрэг. Хараалһанаа бодото ...тула нилээд ехэ оролдолго, нягта ...инженерно-техническэ бодомжолго ...Тиимэһээ энэ талаар социалис уялга... дүүргэхээр эмхидхэлэй-техническэ хэм... үйлэдбэриин участок бүхэндэ тодорхойгоор ха... бэелүүлэгдэхэ ушартай гээшэ. ...экономическа һуралсал, ойлгуулалмжын ...ябуулагдаха ушартай.

...партийна, совет, профсоюзай организа... мэргэжэлтэдэй горитой хүдэлмэри ...1983 ондо муу бэшэ үрэ дүнгүүд ...байна. Жэшээнь, республикымнай промыш... 1 түхэригэй товарна продукци гаргаха... гаргаша хэхэ түсэбтэй байгаа һаа, ...91,74 мүнгэ гаргашалһан байха юм. Тии... олон промышленна предприятинууд үйлэд... продукциингаа өөрынь үнэ сэн доошолуу... Имагтал энээнэй ашаар 4,5 миллионһоо үлүү ...олзо абтаһан юм. Энэ талаар «Бурят... Хяагтын плавико-шпадай рудник, ...комбинат, «Бурятмясопром» нэгэдэл, Сэ... целлюлозно-картоной комбинат болон бусад олон ...предприятинууд бага бэшэ хүсэл гаргаа.

...байгша оной январь һарын дүнгүүдые ...баясамаар юумэн үзэгдэнэгүй. Юуб гэхэ... товарна продукци үйлэдбэрилгэдэ ...гаргашамнай түсэбһөө нилээд дээгүүр бай... ехэ гаргаша «Гусиноозёрская» шахта, ...шулуун нүүрhэнэй уурхай, «Забайкаллес» «Бурятавторемонт» нэгэдэл, «Бурятфермаш» ...коллективүүд хэһэн байха юм. Бүхыдөө ...41 предприяти гэхэ гү, али нииэтэ тоогойнь ...продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха ...шадаагүй. Энээнэй хохидол тоолохо ...аяар 8,1 миллион түхэригһөө үлүү гаргаша ...50 промышленна предприяти матери... гаргашануудые хараалагдаһан хэмжээнһээ үлүү ...ха юм.

...элдэб олон янзын продукци бүтээг... Тиимэһээ гаргашануудайнь бүридэл ...ондоо гээшэ. Заримандань ехэ материал ...нүгөөдыень бүтээхын тула ажалай ехэ ...харин гурбадахинь горитой мүнгэ зөөри ...юм. Энээнһээ уламжалан, арадай ажахын ...ямар хэмжээ абажа, ямар онол арга хэрэг... техникэ болон технологи ашаглажа, ...продукциингаа өөрынь үнэ сэн доошолуул... тодорхойлхо ёһотой болоно.

...өөрынь үнэ сэн хямдаруулха арга замууд ...түрүүн ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ, ...технологи нарижуулан һайжаруулха, түхеэ... олон халаанда хүдэлгэхэ, ажалай эмхидхэл ...шангадхаха, хүдэлмэриин саг зүбөөр, аша ...хэрэглэхэ, материальна болон ажалай нөөсэ... нормо зүбөөр табиха, тиигэжэ тэдэнииe ...эрид шууд доошолуулха шухала.

...партиин ЦК-гай декабриин (1983 он) ...тодорхой заабарине бодото дээрэнь бэелүүлхэ ...үедэ шухалын шухала зорилго болонхой. ...гаргаша багатай, һайн шанартай, ехэ про... үйлэдбэрилхэ гээшэ гансашье ажалша коллекти... ажалша хүн бүхэнэй зорилго байхаһаа гадна ...партийна, совет болон нииитын эмхинүүдэй нэрэ ...болоно бшуу. Энээнэйл ашаар манай Эхэ ...бүри баян дэлгэр, хүсэн түгэс болохонь хүн ...ойлгосотой байха ёһотой.

...түрүүшүүлдэ—шагналнууд

...ехэ амжал... Бүхэсоюз... мүрысөөнэй тү... оной СССР-... нүүдэй лауре... Хүндэ... мартын 16-... Лауреа... ажал, үй... бүтээлбэрилгэдэ... хабаадалга, ...ёһоор ...хандалга ...урагшаа даб... эшэ үн... ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев шагналнуудые барюулхадаа тэмдэглээ.

Тэдэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө лауреадууд КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлээд, социалис Эхэ оронойнгоо аша туһада бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ саашадаашье элсүүлхэбди гэжэ найдуулаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ДЕКАБРИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ҮЙЛЭДБЭРИИН ШУХАЛА НӨӨСЭ

ПАРТИИН XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор партиин экономическа стратегиие бэелүүлхэ үргэн ехэ программа хараалагданхай. Арад зоной hуудал байдалые хэлбэришэгүйгөөр улам hайжаруулха, хүнэй али бүхы талаараа хүгжэхынь тула шухала эрхэ байдал байгуулха гээшэ энэ программын үндэр дээдын уг зорилго болоно. Тэрэниие хурдан түргэнөөр хүгжөөhэнэй, үйлэдбэриин бүхы хүсые гамтай hайнаар хэрэглэhэнэй, бүхы нөөсэнүүдые али бүхы талаарнь алмаhанай үндэhөөр ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ харгы замуудые энэ программа тодорхойлно.

«Түүхэй эдүүдэй, түлишын-элшэ хүсэнэй ба бусад нөөсэнүүдые алмаха, гамтай hайнаар хэрэглэхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной июниин 30-да абаhан тогтоол дотор материальна нөөсэнүүдые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, алмаха талаар бүхы ажал ябуулгаяа шэглүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэhэн байгаа. Материальна гаргашануудтай жэшэбэл, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдэй хурдан түргэнөөр ургахада экономическа хүгжэлтэ туйлагдаха ёhотой.

КПСС-эй обкомой бюрогой ба Министрнүүдэй Соведэй тэрэл жэлэй октябрь hарада баталан абаhан тогтоол республикын промышленностиин хүдэлмэришэдые ажахыгаа эрхилэлгэдэ, тодорхой үрэ дүнгүүдые туйлалгада иимэр лэ хандахыень элсүүлээ hэн.

Түүхэй эдые гаргашалгада гамтайгаар хандаха, үлэгдэлнүүдые хорооха, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, технологинуудые нарижуулан hайжаруулха гээшэ тиимэл нөөсэнүүдтэйгээр продукци ехээр гаргаха, совет хүнүүдэй hуудал байдалые саашадань улам hайжаруулхын тула шэнэ арга боломжонуудые байгуулха гол эрхэ нүхэсэл болоно. Алмалта арьбалалтые дээшэлүүлхэ гээшэ али бүхы коллективтэ үйлэдбэриин ашаг үрые ехэдхэлгын эгээл таарамжатай харгы замуудай нэгэниинь мүн.

Тоо, баримтануудые харуулая: материальна нөөсэнүүдые 1 процентээр алмаха гээшэ национальна доходые 2 процентээр нэмээхэ, материальна гаргашануудай алмагдаhан түхэриг бүхэн арадай ажахын олзоборилгын hалбаринуудта мүнгэ hомологдые 6 түхэригөөр хорооха гэhэн удхатай. Юрэдөө табан жэлдэ түрүүшынхээ хэрэглэгдэхэ түүхэй эдээр хангагдалгын хэмжээн 24 процентээр ургаа hэн. Энэ табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдтэ олзоборилгын промышленностидэ тэрэниие гаргашалха эрдэмэ хэрэглэмжын ургажа байгаашье hаань, продукциин хэмжээн дээшэлүүгүй.

Байгша ондо правительствэ хаа хаанагүй иимэ эрилтэ табиhан байна: баталагдаhан абтаhан хам хэмжээнүүдээр тодорхойлогдоhон эрилтэ хэрэглэмжэдэ ороходоо гурбанhаа арбан нэгэ процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр металл, цемент, барилгын модо, электрын элшэ хүсэ, түлишэ, химическэ ба түлишэ-түрхилгын материалнуудые нэмэжэ алмаха.

Энэнь юун гэhэн удхатайб гэхэдэ, арадай зөөриие алмаха, тэрээндэ гамтайгаар хандаха гээшэ манай түсэбүүдэй бодотоор бэелүүлэгдэхэ аргатай байлгын асуудал болоно.

Түүхэй эд болон материалнуудые, түлишэ ба элдэб түхэлэй элшэ хүсэ алмалтатайгаар хэрэглэлгэ хадаа манай республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудай партийна, совет, ажахын, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ сэхэ хабаатай байна.

Республикамнай промышленна ехэ район мүн болоно. Энэ жэлдэ продукци гүрэндэ худалдалгын хэмжээн 1,76 миллиард түхэригтэ хүрэхэ. Промышленность болон барилга жэл бүхэндэ 190 мянган тонно металл, 600 мянга шахуу тонно цемент, 3 миллион шахуу кубометр барилгын модо, хэдэн миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргашалдаг юм.

Нөөсэ баялигуудые гамтай hайнаар, алмалтатайгаар гаргашалха талаар ажалша коллективүүдые элсүүлэн хабаадуулхын тула КПСС-эй областной комитет эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Партийна комитедүүдэй бюрогой, эхин партийна организацинуудай заседанинууд, хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ алмалтын асуудалнууд ходо ходо зүбшэн хэлсэгдэдэг. Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ, районуудта нөөсэ баялигуудые алмалтын саг үргэлжэ хүдэлдэг комиссинууд эмхидхэгдэн байгуулагданхай.

Алмалтын түлөө тэмсэлэй манай хүдэлмэриин гол зорилго, бүгэдэнэй, хүн бүхэнэй хэрэг болохыень туйлаха шухала. Партийна организацинуудай нөөсэнүүдые гамтай наринаар гаргашалгада анхаралаа ехээр хандуулдаг, шанга эрилтэ табидаг, нөөсэнүүдые үрилгын, эзэн бусаар хандалгын баримтануудтай эсэшэгүйгөөр тэмсэдэг ажалша коллективүүдтэ эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдэй туйлагдадаг байhыень хэдэн предприятинуудай дүй дүршэл элирхэйлэн гэршэлнэ.

Авиационно, судна бүтээлгын, «Теплоприбор» заводуудай, Сэлэнгын ЦКК-гай ба бусад предприятинуудай партийна организацинууд хүдэлмэриин энэ шэглэлдэ ехэ анхаралаа хандуулна.

ЖАЛАЙ, материальна ба бусад нөөсэнүүдые алмаха зорилготойгоор эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар нарин сэмбын комбинадай, судна бүтээлгын заводой коллективүүдэй гаргаhан үүсхэлые партийн обкомой бюро hайшааhан байгаа. Үүсхэлшэд, мүн Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй, «Электромашина», «Теплоприбор», локомотив-вагон заhабарилгын заводуудай коллективүүд энэ талаар горитой дүй дүршэлтэй юм. Эндэ проектно-конструкторскэ, эрдэм-шэнжэлэлгын ба hуралсалай институдуудтай, эрдэм, техникын бусад эмхинүүдтэй хамта алмалта хэхэ удаан болзорой хэмжээ ябуулганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Жэшээнь, капролон эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар судна бүтээгшэдэй хэhэн хүдэлмэри горитой үнгэтэ болон бусад материалнуудые алмаха арга олгоо, зарим эдлэл хэрэгсэлнүүдэй, детальнуудай нөөсэнүүдые 3—5 дахин ехэ болгоо.

«Теплоприбор» заводто бага хэмжээнэй өөрсэ шухаг түхеэрэлгэнүүдые нэбтэрүүлхэ талаар научна ба проектнэ эмхинүүдтэй хамта коллективэй хэhэн хүдэлмэри хара металл гаргашалгые хоёр дахин, харин УРДМ түхэлэй шэнэ приборнуудта бүришье ехээр хороогдоhон байна. Иимэ харилсаа холбооной түхэл шэнжэнүүд элдэб янза юм.

Түрүү коллективүүдтэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөн ажахы эрхилэлгын hургуули, хүмүүжүүлгын, алмалта арьбалалтын hургуули болонхой. «Экономико гаргаша багатай байха ёhотой» гэhэн партиин эрилтые бодото дээрэнь бэелүүлэн, олохон ажалша коллективүүд ехэ социалис уялгануудые абаба.

«Нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ, хахад процентээр хямдаруулха» гэhэн уряа доро 1984 оной даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө хүдэлөөн республикымнай предприятинуудта улам үргэдэжэ байна.

Иимэ зорилго бэелүүлхын түлөө тэмсэл материальна нөөсэнүүдые заабол гамтай hайнаар гаргашалха гэhэн удхатай. Ушарынь гэхэдэ, промышленна продукциин өөрынь үнэ сэнгэй хубита 70 процентдэ хүрэдэг, зарим предприятинуудта бүришье дээшэ гарадаг. Жаяа журамые саашадань бэхижүүлхэ, арьбалалта хэлгын, алмалай сагаа hайнаар хэрэглэхын асуудал алмалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ онсо hуури эзэлдэг юм.

Эмхидхэлэй, гурим журамай асуудал тон шухала, гүнзэгы удхатай байна гэжэ нүхэр К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ hэн. Энээн тушаа ондоо hанамжа байха ёhогүй. Али бүхы hали-були ябадал, харюусалгагүй байлга обществодо гансал материальна ехэ гарза тохёолдуулхаhаа гадна, социальна, сэдьхэл бодолой ехэ хохидол ушаруулдаг байна.

Партиин уряада харюу болгогдожо, ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам эдэбхитэйгээр ябуулагдана. 1984 оной социалис уялганууд дотор ажалhаа hамшалгые хорооhоной ашаар олон арбаад мянган түхэригтэй продукци нэмэжэ абахаар хараалагдана.

Алмалта хэхэ гээшэ бүхы хүдэлмэриин ашаг үрые, шанарые дээшэлүүлгэтэй нягта холбоотой элдэб янзын зорилго болоно гэжэ олон жэлэй дүй дүршэл элирхэйлэн батална. Тэрэниие амжалтатайгаар шиидхэхын тула комплексно ёhоор хандаха, эмхидхэлэй ба политическэ ажал ябуулгаяа зохидоор тааралдуулан табиха хэрэгтэй. Хараалагдаhан зорилгонуудые бэелүүлгын, нөөсэнүүдые хэрэглэлгын хойноhоо нарин нягта хиналта тогтоонгүй, амжалта туйлажа шадагдаагүй.

Тэдэниие алмаха талаар хэгдэhэн залан сэхэ хүдэлмэри промышленностьда, барилга дээрэ hайн үрэ дүнгүүдые үгэдэг юм. Энэ табан жэлэй гурбан жэлэй хугасаа соо 7325 тонно хаб-тайлагдамал хара металл, 15600 тонно цемент, 237 мянган гигакалори дулаанай элшэ хүсэн, 82 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн ба бусад олон материалнууд алмагдаhан байгаа.

Энэ үе соо ажалhаа hамшалга, hаатан зогсолго, захиргаанай зүбшөөлөөр амаралта абалга 31 процентээр, мэргэжэлтэдэй ажалhаа гаралга орсолго 21 процентээр хоробо.

Ехэ юумэн хэгдээ, гэбэшье, бүхы районуудта, предприятинуудта алмалтын нөөсэнүүд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй, хараалагдаhан хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэгүй. Гурбан жэлэй хугасаа соо барилгын модон, түлишэ үлүүсэ ехээр гаргашалагдаhан байна. Нёдондо жэл бензин, цемент алмаха уялганууд дүүргэгдээгүй.

Нютагай промышленностиин министерство, Главбурятстрой — хара металл, Тимлюйн асбоцементын хэрэгсэлнүүдэй завод — цемент, «Забайкаллес» нэгэдэл — модо, Галуута Нуурай шахта, Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхай, hүнэй промышленностиин ба хилээмэ продукцинуудай нэгэдэлнүүд, бусад хэдэн предприятинууд электрын элшэ хүсэ үлүү гаргашалаа.

Үнгэрhэн жэлдэ алмалта хэхэ талаар уялгануудые абаагүй ажалша коллективүүд бии. Госпланай, статистическэ управлениин, облпрофсовой зүгhөө шангаханаар шалгалтын хэрэгжэдэгүй байhан хэдэн предприятинууд, эмхинүүд уялгануудаа ямараар дүүргэhэн тухайгаа тоосоонуудышье табяагүй байна.

Материальна нөөсэнүүдые алмаха талаар Баргажанай, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Зэдын, Захаминай, Кабанскын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Улаан-Үдын районуудай абаhан социалис уялганууд ороной Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной түсэбые баталхадаа, парти правительствын табиhан зорилгонуудай хэмжээндэ харюусажа шаданагүй.

Предприяти болон эмхинүүдэй коллективүүд нөөсэнүүдые алмаха хүдэлмэрээ улам эдэбхитэйгээр ябуулха зэргэтэй. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, нөөсэ баялигуудые алмаха түсэбүүд коллектив бүхэндэ тодорхойлогдохо ёhотой.

Алмалта, арьбалалта хэлгэ социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Ниитын мүнгэ зөөридэ эзэн ёhоор хандаха, алмаха, арьбалха гээшэ нангин уялгамнай болоно гэжэ коллектив бүхэнэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй ойлгоод лэ байбал, амжалта туйлагдаха бшуу. Энээнэй тула харуулан ойлгуулгын агитациие, радиогазетые хэрэглэхэ шухала.

Энэ жэлдэ 17,7 миллион түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 5,8 миллион түхэригөөр хямдаруулха гэhэн партиин даабариие дүүргэхэдэмнай, эдэ бүгэдэ туhалха юм. Тиихэдээ 6 мянганhаа бага бэшэ тонно хара металл, 18 мянган тонно цемент, 100 мянган тонно түлишэ, 120 мянган кубометр барилгын материал, 42 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 27 мянган тонно бензин ба дизельнэ түлишэ алмаха шухала.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, продукци үйлэдбэрилгэдэ материал гаргашалгые хороожо эхилхын тула алмалта, арьбалалтын, гамтай hайнаар хэрэглэлгын нөөсэнүүд дары нэбтэрүүлэгдэхэ ёhотой. Түсэбүүд хараалагдаhанhаа гаргаша багатайгаар дүүргэгдэхэ ёhотой. Энээнэй тула хаа хаанагүй үргэн ехэ хэмжээ ябуулганууд табигдажа, бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые, хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые нэбтэрүүлхэ, зөөлгэдэ, хадагалалгада, болбосоруулгада гараhан үрилтэ гээлтые хорооха, үйлэдбэри дээрэ жаяг журамые наринаар сахиха, моральна ба материальна урмашуулгын хэмжээнүүдые шадамараар хэрэглэхэ шухала. Тоо бүридхэлэй, хиналтын, автомат оньhоор гуримшуулгын тон шэнэ хэрэгсэлнүүдые нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриие шэнэ техникээр хангаха, hэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэй. Бүхы зүйлэй нөөсэнүүдые гаргашалалгын хэм хэмжээнүүдые, лимидүүдые зохёожо хэрэглэлгэдэ ушаржа байгаа дутуу дундануудые усадхан зайсуулха шухала.

Н. РОЗАНОВ,
КПСС-эй обкомой промышленностиин таhагые даагша.

БҮГЭДЭ АРАДАЙ БААТАРША

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

360 мянга гаран механизаторнууд, барилгашад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд Казахстанда ерэhэн байгаа. Казахай үргэн нэлэнхы, нюдэ алдама талануудта тэдэниие түрэл дүтын хүнүүд шэнгеэр угтан абаа hэн. Казахстанай бүхы областьнууд шэнэ газар элдүүрилгэдэ хабаадалсаа. Тиигэжэ Казахстан арадуудай ленинскэ хани барисаанай hалбаран бадаралгын бодото гэршэ жэшээ, шэнэ газар элдүүрилгын республика болоо бэлэй.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглаhанай ашаар республика оросоймнай ороохо таряанай, мал ажалай эгээл ехэ, найдамтай зоно болгогдоо hэн. 30 жэлэй турша соо манай ажахынууд 600 миллион тонно таряа үйлэдбэрилжэ, тэрэнэйнгээ 348 миллион тонно гэхэ гү, али 21 миллиардhаа дээшэ пүүдые Эхэ оронойнгоо амбаарта хааhан байгаа. Шэнэ газар элдүүрилгын урда тээхи үетэй жэшэбэл, жэлдээ таряа гүрэндэ худалдалгын дунда тоогой хэмжээн 9 дахин дээшэлбэ. Нёдондо жэл сагай уларилай ган гасуур, аяхабтар хүндэ хүшэр байгаашье hаань, 908 миллион пүүд hайн шанартай тарлан гүрэндэ тушаагдаhан байгаа. Худалдагдаhан шэнисын 80 гаран процентнь шэлдэн хатуу, үнэтэ сортын таряан болоно.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалга мал ажалые хүгжөөлгэдэ hайнаар нүлөөлөө. 30 жэлэй хугасаа соо колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ үхэр малай тоо толгой хоёр дахинhаа үлүүгээр олошоруулагдаа. Ниитын адууhа малай тоо толгойгоор, hалбариин гол продуктнуудые — мяха, hү, ноохо ба каракуль үйлэдбэрилгөөр Казахстан орон доторoo түрүү hууринуудай нэгые эзэлнэ. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглажа эхилhэнhээ хойшо мяха, hү үйлэдбэрилгэ таба дахин ургаа, мал ажалай бусад продукци ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоо, шанарынь hайжаруулагдаа. Жэшээнь, шубуу гүрэндэ худалдалга 50 гара дахин дээшэлүүлэгдэhэн байна. Хэрбээ шэнэ газарай гансал ороохо таряа үгөөд байгаашье hаань, тэрэниие элдүүрилгэ ашаг үрэ ехэтэй байхал. Тэрээндэ hомологдоhон гаргашанууд үнин хада ашаяа харюулаанхай.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалга индустриин, капитальна барилгын, транспортын, хэлхээ холбооной бүхы hалбаринуудые шэнэдхэн хубилгаа, арадай ажахын шэнэ hалбаринуудые байгуулжа, хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга олгоо, мүнөөнэй коммуникацинуудай сеть эрид үргэдхөө, хүн зониие медицинскэ, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай талаарнь хангалгада, арадай гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ, хүн зоной оюун ухаан бодолдо горитой ехэ үүргэ дүүргээ.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгын жэлнүүдтэ манайда промышленна үйлэдбэри олон арбаад дахин хүгжөөгдэhэн байна.

Казахстан бүхы совет арадай замбуулинай баатаршалгын газар, ороной түлишын-элшэ хүсэнэй эгээл ехэ баазануудай нэгэн, ехэ химиин, машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын, арад зоной эд бараа үргэнөөр үйлэдбэрилгын хизаар болонхой. Хара ба үнгэтэ металлурги, нүүрhэ малтан абалга, нефтехими болон бусад hалбаринууд үндэhөөрөө шэнэдхэгдэн хубилгагдаhан байна. Мүнөө Казахстанай тамгатай продукци дэлхэйн 86 оронуудта мэдээжэ болонхой.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгада парти болон комсомолой баатар габьяата хүдэлмэришэн ангиин ба тэрэнэй аграрна отрядай, эрдэм, техникын ба зохёохы интеллигенциин элитэ ехэ үүргэ дүүргэhэн тухай үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгын баатаршалгата эпопейдэ арадуудай ленинскэ хани барисаанай түгэлдэр хүсэн, социалис интернационализмын хүсэн тодо хурсаар харагдаhан байна.

30 жэлэй турша соо гаталhан замаа эрьен харахадаа, Д. А Кунаев иигэжэ хэлэбэ: Партиин табиhан үргэн ехэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдээ, туйлагдаhан амжалтанууд бидэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэ, урма баяр халяана. Гэбэшье шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгын ой хадаа гансал амжалтануудаа согсололгын баяр ёhолол бэшэ юм. Мүнөө туйлаhан амжалтануудна габшагай ажалаймнай эхин болоно. Совет түүхын гайхамшагта ойе тэмдэглэхэдээ, шэнэ ажал хэрэгүүд тухайдаа, шэнэ ехэ зорилгонууд тухайдаа бодомжолнобди. Партиин XXVI съездын, Казахстанай Компартиин XV съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр, Эдеэ хоолой болон Элшэ хүсэнэй программануудаар, КПСС-эй Центральна Комитедэй ороной шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаhан бүхы хүнүүдтэ эльгээhэн амаршалгаар эдэ зорилгонууд тодорхойлогдоhон байна.

Байгуулагдаhан хүсэ шадалаа мүнөө хаа хаанагүй үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ, ажал хэрэгүүдэйнгээ эршэ дэлисые алдахагүй, hайн хубилалтануудые арьбадхан бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, эмхидхэл, гурим ба журамые саашадань бэхижүүлхын, табан жэлэй түсэбые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлээ шангадхаха гээшэ мүнөө тон шухала зорилгомнай болоно гэжэ нүхэр К. У. Черненко тэмдэглээ hэн.

Оромнай Казахстанда ургуулагдажа хуряагдадаг миллиард пүүд таряанда дадашанхай. Тэрэ заншал болонхой, тиимэhээ Казахстан энээнhээ багые үгэхэ ёhогүй. Республикамнай таряа гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ жэл бүри дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ шадаха, өөhэдынгөө үрэhэ хүрэнгөөр малай тэжээлээр гүйсэд хангаха ёhотой. Хүсэтэ, шэлдэн хатуу сортын эрхим шанартай шэнисэ, кукуруза, байрагар, хүрпээтэ ургамалнуудые, хартаабха, үрэ жэмэс, техническэ ургамалнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ хуряаха шухала.

Мал ажалай ехэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэдээ, дүй дүршэлөө согсолходоо, дутуу дундануудые элирүүлхэдээ, энэ шухала hалбарида туйлагдаhан амжалтануудые арьбадхаха, тэжээлэй тогтууритай hайн бааза байгуулха, үхэрэй мяха ехээр үйлэдбэрилхэ, гахай болон шубуу, адуу болон тэмээ үсхэбэрилгые, бусад hалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ шухала гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Хонин ажалда саашадаашье онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Энэ хадаа манай хоёрдохи шухала hалбари болоно. Энэ хадаа республикын хүдөө нютагай түхэл шарай мүн.

Туйлаhан амжалтануудаараа омогорхон байсажа, шэнэ газар элдүүрилгын 30 жэлэй хугасаа соо манай гаргаhан бүхы хүсэлэй оролдолгонуудаи гайхамшагта үрэ дүнгүүдые согсолжо байнаоди гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадаа мэдүүлээ. Парти, правительствын саг үргэлжын туhаламжаар, казахстанайхидай, бүхы совет зэтэй эстэй ажалаар эдэ бүхы амжалтанууд туйлагдаhан байна. Тэдэшье урдамнай зохёон байгуулхы, партиин аграрна политика бэелүүлгын үргэн ехэ ажал хүлеэнэ. Элдүүрилэгдэhэн шэнэ газар аяхабтар ехэ, гайхамшагта сэрэдүүтэй юм. Эсэсэй эсэстэ Казахстанай баялиг, алдар соло болохо шэнэ газар манай агууехэ Соведүүдэй ороной шэнэ үетэнэй зол жаргалай аша туhада найдамтайгаар хүдэлнэ.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгын баян дүй дүршэлтэй ондэнэр партиин этигэл найдалые харюулхын, дүрбэдэхи жэлэй ба бүхы табан жэлэй түсэбүүдые, даабаринуудые амжалтатайгаар үлүүлэн дүүргэхын, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулхын тула бүхы хүсэ шадалаа, хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхэбди.

СССР-эй ФИНАНСЫН МИНИСТЕРСТВЭhЭЭ, СССР-эй ГҮРЭНЭЙ БАНКhАА

Ородой физик А. С. ПОПОВОЙ түрэhөөр 125 жэлэй ойдо зорюулжа, дурасхаалта хашарhа мүнгэ гаргаха тухай

Ородой физик А. С. Поповой түрэhөөр 125 жэлэй ойдо зорюулжа, 1 түхэригэй дурасхаалта хашарhа мүнгэн 1984 оной мартын 16-haa гаргагдахань.

1 түхэригэй дурасхаалта хашарhа мүнгэн сагаан үнгэтэй зэд-никелиин холисоор гаргагдаха, диаметрээр 31 миллиметр байха юм.

Хашарhа мүнгэн нюур болон ара таладаа хүбөөгөөрөө хяазатай байха.

Хашарhа мүнгэнэй нюур талада СССР-эй Гүрэнэй герб hиилэгдэхэ, «СССР», «1 ТҮХЭРИГ», «1984» гэжэ бэшээтэй байха.

Хашарhа мүнгэнэй ара талада А. С. Поповой дүрэ зураг hиилэгдэхэ, тэрэнэй баруун таладань «1859» болон «1906» гэhэн жэлнүүд, харин доодо таладань «А. С. ПОПОВ» гэжэ бэшэгдэхэ.

Хашарhа мүнгэнэй хүбөө таладань «НЭГЭ ТҮХЭРИГ» гэжэ хонхойтор бэшэхэдээ, хоёр тоsхоор хубааха.

Ородой физик А. С. Поповой түрэhөөр 125 жэлэй ойдо зорюулагдажа гаргагдаhан хашарhа мүнгэн мүнөө үедэ эрьесдэ байдаг хашарhа мүнгэнүүдтэй хамта гүрэнэй, кооперативна, ниитын предприятинууд, эмхи зургаанууд, организацинууд, колхозууд, хүнүүд, мүн банкнууд, нөөсэлгын кассанууд болон Хэлхээ холбооной министерствэнүүдэй предприятинуудай зүгhөө тоосоондо оруулхын, нөөсэлгэ хэхын, аккредитивүүдтэ, мүнгэ иишэ тиишэнь эльгээхын тула хэрэглэгдэхэ аргатай байна.

ҮНДЭР НЭРЭДЭЭ ХҮРЭМӨӨР

...1974 оной зун hэн. Владимир сэрэгэй уялгата алба дүүргэжэ, түрэл хото Улаан-Үдэеэ бусажа ерэнхэй байгаа. Залуу хүбүүн уданшьегүй ажалда ороход гэжэ шиидэбэ. Тиигэжэ промышленна предприятида хүдэлхэ хүсэлэнь өө гэртэхиндээ дуулгаа бэлэй. Эхэ, эсэгэнь энэ бодолыень дэмжэхэ зуураа, хаана, ямар заводто хүдэлөө hаа дээрэб гээд hанамжаяа хэлэбэ. Тиихэдэнь Владимир хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводто ажаллахаар шиидэhэн тухайгаа дуулгаа бэлэй.

В. Володкиной тус предприятида хүдэлхэеэ ерэхэдэнь, барилгын хүдэлмэринүүд үшөө үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа hэн. Жэшээлхэдэ, хүдэлмэришэнэй мүнөө хүрэтэрөө ажалладаг бэлэдхэлэй цехэй хажуу талын зарим ханануудай, баригдаашьегүй hаа, ганса оройнь бодхоогдонхой, тэндэ ажалай халуун хаhа бурьялhаар бэлэй. Барбагар томо оньhон түхеэрэлгэ. Тэрэнэй хажууда нэгэ хүдэлмэришэн хүдэлжэ үзэгдэнэ. Энэнь хүүргэнүүдэй хубинууд болгогдожо зүhэгдэhэн хабтагар түмэрнүүдые жэгдэлэн хабтайлгадаг хүсэтэ машина байгаа.

Анханай hүбэлгэн, ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг хүдэлмэришэн удангүй мэргэжэлэйнгээ нюусануудые таажа, шудалжа, халаанайнгаа даабари саг үргэлжэ үлүүлжэ захалаа. Хүбүүн заводто хүдэлжэ эхилhэн үдэрнүүдhээ цехэйнгээ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиигэжэ коллектив соогоо хүндэтэй болобо. Тиимэл хадаа түрүү залуу хүдэлмэришэн В. Володкиной 1975 ондо партида абтаhаниинь гайхалгүй.

Владимир Петрович коммунист нэрэ түрэеэ дээрэ үргэн ябадаг хүн гээд онсолон тэмдэглэлтэй. Энэмнай КПСС-эй гэшүүндэ ороhонhоо хойшо цеховэ партийна

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

1983 оной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнгээ түлөө Бэшүүрэй районой Узколугска сельскэ Совет РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэhэн байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулгын баяр ёhололдо зорюулагдаhан суглаан Узколугска сельскэ Соведэй Буй hууринай соёлой байшан соо hаяхан болобо.

Тус суглаанда Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой хүдэлмэришэд, эндэхи предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд олоороо хабаадаба.

Сельскэ Соведэй ажалшадай хамтын суглаае гүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. Т. Разницын нээгээд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **С. В. Ангапов**та үгэ үгэбэ.

Нүхэр С. В. Ангапов сельскэ Соведэй ажалшадые 1983 ондо туйлаhан амжалтаарнь халуунаар амаршалаад, РСФСР-эй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугые сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро барюулба. Тэрэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой, предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай коллективүүдэй туйлаhан амжалтанууд дээрэ тогтохо зуураа шиидхэгдээгүй зарим асуудалнууд ба дутуу дундануудаа яажа усадхаха тухай хөөрэhэн байна.

Узколугска сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. Т. Разницын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой hаалишан В. А. Литвинцева, тус совхозой hаалиин фермые даагша А. Л. Корытова, совхозой директор Ф. Е. Ефимов, КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Плотников, хүршэ ажахынуудай түлөөлэгшэ — «Победа» колхозой правлениин түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат В. В. Смолин гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Үгэ хэлэгшэд сельскэ Соведэй ажалшадай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой хүдэлмэришэдэй үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаhан амжалтануудые тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура, үйлэдбэриеэ саашадань хүгжөөхэ талаар дотоодын нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ шухала, тиигэжэ байгша оной, мүн табан жэлэй түсэб бүхы дээрэнь урагшатайгаар дүүргэхэ тухайгаа хэлээ.

Сельскэ Соведэй ажалшад Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй ажалшадай үүсхэлые дэмжэжэ, 1984 оной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые болзорhоонь урид дүүргэхэ тухай дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые баталан абаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэлэй-инструкторска таhагые даагша С. Г. Санжиев суглаанда хабаадалсаhан байна.

Суглаанай hүүлээр Бэшүүрэй районой агитбригадын коллективэй ехэ концерт харуулагдаа.

С. ОЧИРОВ.

БАМ-ай барилгашадай туйлаhан амжалтануудта Хүүргэ барилгын 97-дохи отрядай коллективэй хубита ехэ. Эндэ (зураг дээрэ зүүн гарhаа) хабсаргагшад Н. А. Килипко, А. К. Путенихин, механик В. Д. Каширский, прораб В. Г. Гулин гэгшэд эрхимээр хүдэлнэ. Тус коллектив нэгэдэхи кварталай түсэбые арбан хоногоор урид дүүргэхэ уялгатай.

Е. ЕФИМОВЭЙ фото.

…ЭЙ ЦК-ГАЙ ПРОЕКТЫЕ …эн хэлсэнэбди

…УЛИ БОЛООД ГАРАХАДАНЬ...

тэр hураха гээшэ. Энэ шатанууд, минии hанахада, тон зүб гэжэ hанагдана. Юундэб гэхэдэ, бишье гушаад жэлэй урда тээ баhал энэ hургуули дүүргэжэ гараhан байна гээшэб. Тиихэдэ 14-тэй, 15-тай үхибүүд манаар долоодохиёо дүүргээд лэ, ажалай ехэ харгыда гараhан байна гээшэ. Мүнөөшье тэдэнэр гол түлэб колхозойл урдаа хараха ажалшад, хүдэлмэрнин баян дүй дүршэлтэй, үнэн, гэр бүлэдөө hайн хүнүүд ябана гэжэ харагшаб. Хэрбээ 14-тэй, 15-тайhаа хүүгэд хүдэлжэ эхилээ hаа, ямаршье алдуу болохогүй гэжэ hанинабди.

Проектые анхаралтайгаар уншахада, үшөө юуниинь hайшаагдана гээшэб гэхэдэ, hурагшадай үлүүсэ ехээр ажаллан hуралгые багадхаха, удаадахи жэлнүүдтэ эрдэмэй үндэhэ hүури шудалалгыень хүнгэдхэхэ арга олгохо гээшэнь баhал ехэ hайшаамаар байна. Хэрбээ hургуулидаа тон бэрхээр hураад, математикаар гү даа, али хэлээр тон бэрхээр hурадаг байгаа hаа, энэ үхибүүнэй арбадахида, арбан нэгэдэхидэ саашаа эрдэмээ үргэлжэлүүлжэ, эрдэмтэй бэрхэ хүн болохо харгыень нээлсэжэ үгэхэ бидэ дуратай байнабди. Хэрбээ ядалдаа hаа, юhэдэхи классhаа хүдэлжэшье эхилхэдэнь, дүй дүршэлыень үгөөд, мэргэжэлыень олгуулалсаад, энэ талаар туhалалсаад, үргэн ехэ замда табиха гээшэ баhал зүб байна гэжэ бодогдоно.

Һуралсалые үйлэдбэриин ажалтай холбохо гээшые бүри багахан классуудhаа эхилхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект соо бэшэгдэнэ.

Өөhэдынь шадал соохоно, өөhэдынь шадаха юумэн соо заахаhаань hургажа эхилээ hаа, баhал үлүү болохогүй, зүбтэйл зүйл гэжэ бодогдоно. Һургуулиие хубилган шэнэлэлгэ 1986 ондо бэелүүлэгдэхэ байна. Тиихэдэнь бидэ—мүнөө хүдэлжэ байhан багшанар 1986 он болотор юу хэжэ байха ёhотой байнабибди гэхэдэ, урогуудташье, урогhоо гадууршье хүдэлмэридөө hурагшадаа ажалда дуратай болгохо, хүмүүжүүлхэ гээшые мүнөө бэелүүлжэ эхилмээр гээшэ аабза гэжэ hанагдана. Ажалай түрүүшүүл тухай ехэ стенд хэжэ байжа, тэдээн тухайгаа хөөрэлдэжэ, тэдэнэй хүдэлмэридэ ошожо, ажал дээрэнь хаража, хүдэлмэри гээшэ юун гээшэб, бэрхэ хүн гээшэ ямар ехэ удха шанартайб, гүрэндөөшье, бидэндэшье — хаанашье туhатай, хэрэгтэй хүнүүд, ажалшад, материальна баялиг үйлэдбэрилэгшэд гээшэ гэжэ ойлгуулха уялгатай болонобди. Тиигээд лэ мүнөө урогтоошье, ямаршье темэ гаража байхадаа, ажал тухай болол бүхы хүдэлмэри соомнай улаан утаhаар лэ гараха ёhотой гэжэ би хэлэхэ байнаб. Хушуун-Үзүүрэй hургуулида нёдондонhоо эхилжэ, ажалша хүнүүд, түрүү колхознигууд, тэдээнhээ гадна hургуулиимнай дүүргээд, ажалда бэрхээр хүдэлдэг, залуушье hаа, түрүү колхознигууд болоhон hурагшад тухайгаа хэлэн олон планшедүүдые гаргаhайбди. Тэрэнээ музейдээ табижа, хүмүүжүүлгын аргагүй ехэ хүдэлмэри классна часташье, урогуудташье хэдэгбди.

Буряад hургуулинуудта ород хэлэнэй, буряад хэлэнэй номуудые hайжаруулха шухала. Хүмүүжүүлгын удха шанартай, ажалша бэрхэ хүнүүд тухай текстнүүдые учебнигүүд соо элбэгээр оруулха хэрэгтэйл даа. Тэдэ текстнүүдтэ тааруулан, гоё hайхан зурагуудые оруулжа, тэрэ зурагуудаар хэлэ хүгжөөлгын хүдэлмэри хэхэдэ, ехэ туhатай байха гэжэ hанагдана. Бага классуудта заадаг багшанарай хэлэдэгэй ёhоор, буряад хэлэнэй болон ород хэлэнэй номуудта баhал иимэ эрилтэнүүд табигдаха байна. Тиимэ хадань манай эрдэмтэд энэ асуудалда hаналаа табиха аабза гэжэ hанагдана. Юун бэ гэхэдэ, манай хүдөө нютаг бүхэндэ хүүгэдэй саад байдаггүй бшуу. Манай тосхондо бии. Тиихэдэ зарим үхибүүд тэрээндэ ябаха, зариманиинь үгы. Бүхы табатай үхибүүд хүүгэдэй саадта ябажа, ород хэлээе hайн болгохо ёhотой. Ород хэлээр нэгэдэхи классhаа hуража эхилхэдээ, багашуул бэлэдхэлэй класста hураhан байдаг. Бэлэдхэлэй класста hурахадаа, багашуул ород хэлэнэй дадал абана бшуу. Мүнөө үхибүүд зургаатайhаа 1-дэхидэ hуража эхилхэ болоо hаа, хүдөө нютагай буряад үхибүүд хайшан гээд ород хэлэн дээрэ гансата үзэхэ болоно гээшэб? Тиимэ hэн тулань хүүгэдэй саадта бэлэдхэлэй бүлэгые ондоохон, hургуулитай адли программатай болгохо шухала. Тиигэбэл, үхибүүд ород хэлэндэ hуража, нэгэдэхи класста үзэжэ шадаха болоод ерэхэ аабза гэжэ hанагдана. Тэрээнhээ гадна юhэдэхи класс дүүргээд, үхибүүдэй заримандай ажалай замда гараха болоо hаа, hургуули шадар СПТУ нээгээ hаа, ямар гээшэб гэhэн дурадхал суглаан дээрэ оруулhан байнабди.

Үшөө юун байнаб гэхэдэ, бүхы hургуулинуудта долоодохи классhаа шалгалта тушаалгадаг болоо hаа, ямар бэ гэhэн hанамжа бии. Математика, ород хэлэн, хими, физикэ — иимэ предмедүүдээр урдань бидэ үзэжэ байхадаа, шалгалта бараад, хэды шэнээн юумэ мэдэжэ абаха болооб, удаадахи класста үзэжэ шадаха гү гэжэ мэдэгшэ hэмнэйбди.

Үхибүүдэйнгээ алдуу эндүү гаргахада, юрэнхыдөө бүхы хүмүүжүүлгын түлөө гэртэхин лэ харюусаха ёhотой гэhэн пункт проект соо бэшэхэ байна. Юундэб гэхэдэ, гэр бүлэ гээшэ үхибүүдэйнгээ хүмүүжүүлгэдэ, хүн бололгодо аргагүй ехэ анхаралаа табижа, мантай адли харюусажа, мантай адли тэрээн тухайгаа хэлсэхэ ёhотой байна.

Юрэдөө, КПСС-эй ЦК-гай проектые манай hургуулиин бүхы багшанар, хүмүүжүүлэгшэд суглаан дээрээ тон анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэжэ, тон ехээр hайшааhан, hанамжа дурадхалнуудаа бэшэжэ, засагай дээдын зургаан руу ябуулhан байха. Гэбэшье байд гээд лэ, проект тухай хөөрэлдөөнүүд манда болоhон зандаа. Тэрэнэй баталагдаад, хуулиин хүсэтэй болоод гарахада, жэншэдгүй hайнаар бэелүүлхэ уялгатай зомди гэжэ манай багшанар ойлгоно.

Б. ЦЫДЫПЦЫРЕНОВА,
Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүрэй дунда hургуулиин багша, СССР-эй гэгээрэлэй отличник.

ГАЙХАМШАГТА ДУУШАД ТУХАЙ

Шаляпинай хэнтэйшье жэшээлшэгүй бэрхэ дуушан, «түрүү бас» гэжэ нэршэhэн байбалнь, Карузо «түрүү тенор» гэжэ алдаршаhан. Харин Титта Руффын үзэгдөөгүй hайхан баритон хоолойтой байhан хада, тэрэниие дэлхэйн «түрүү баритон» гэжэ нэрлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди», — гэжэ профессор, искусство шэнжэлэлгын эрдэмэй кандидат И. Бэлза номой оролто үгэ дотор бэшэнэ. Номой автор А. Лесс итальян суута дуушанай ажалай, ажабайдалай намтарые тодо hайханаар зураглана. Тэрэнэй юрэ бусын гэхээр ирагуу, үргэн ехэ диапазонтой хоолойтой байхаhаа гадна, гүйсэдхэхы уран шалгбаритай, актерско эрхим hургуулитай дуушан байhан тухайдаа ном дотор хэлэгдэнхэй. Суута артистын Эхэ оронойнгоо үнэн сэхэ эрхэтэн, гуманист байhан тушаа уншагшад мүн лэ мэдэжэ абаха.

ГУРБАДАХИ номой автор тухан дуулаагүй хүнүүд үгы шахуу ёhотой. Оюун бэлигтэ швед дуушан Николай Гедд олондо мэдээжэ болонхой юм. Миланай «Ла Скалын», Нью-Йоркын «Метрополитен-оперын», Вена хотын Гүрэнэй оперно театрай, Парижай «Гранд-Оперын», Лондоной «Ковент-Гарденай», Швециин Королевскэ оперын соносхолнуудта Н. Геддын нэрэ аяар гушаад жэлэй туршада шэмэглэнэ бшуу...

«Бэлиг мииннтээр үгтэдэггүй» («Дар не достается даром») гэжэ нэрлэгдэhэн ном соогоо суута дуушан искусствада гаталhан зам тухайгаа уншагшадта дурсан хөөрэнэ.

Дуунай искусствын нангин ёho заншалнууд тухай бодомжолгонуудынь тэрэнэй оюун бэлигые хүгжөөлсэhэн хүнүүд тухай дурсалгануудтай хабсарна. Гадна Н. Гедда баруун оронуудай оперын «ододой» зохёохы ажал тушаа бодомжолходоо, тэдэнэй бүхы юумэнhээ дулдыданги эрхэ байдал тухай сэхэ хэлэhэн байха юм. Суг хүдэлhэн нүхэдөө сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдээр тэрэ дурсана. Тэдэнэйнь дунда—Мария Каллас, Виктория де лос Анхелес, Рената Тибальди... Тэрээнhээ гадна Борис Христов, Джорж Лондон, Димитрий Митропулос, Герберт фон Караян, Леонард Бернстайн болон мэдээжэ бусад дуушадтай, дирижернуудтай, режиссернуудтай хүдэлhэн тухайгаа суута швед тенор хөөрэхэ юм...

Юу хэлэхэб, дуунай искусствада халуун hонирхолые дурсалдагша номууд татаха гэжэ ямаршье hэжэггүйгөөр баталха дуран хүрэнэ.

В. РУБЦОВА,
М. Горькиин нэрэмжэтэ гүрэнэй республиканска научна библиотекын ахамад библиотекарь.

«Үхибүүнэй ами наhые абархын тула донорой шуhан хэрэгтэй», — гэжэ Эрхүүгэй радиогой диктор hанаа зобонги хоолойгоор хэлэбэ...

Үглөөнэй найман часhаа эхилжэ, шуhа абадаг областной станцида хүн зон сугларжа эхилбэ. Тэдэнэртэй хамта Эхэ-герой К. С. Рудых ерэлсэhэн байна.

Бүхэли hара соо Эрхүүгэй үхибүүдэй городской больницын хүдэлмэрилэгшэд Алешын ами наhанай түлөө тэмсээ. Мүнөө тэрэ хүбүүн гэртээ ерэнхэй, hургуулида hуралсалаа үргэлжэлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Алеша дүү басаган Людмила, эжы—Мария Константиновна Распутинатай.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной 50 жэлдэ

Ц. ГАЛАНОВ

ТАКСИМО — МИНИИ ДУРАН

«Уран зохёолшо ба ажабайдал»... Эдэ холбоо үгэнүүд түбэй болон нютаг нютагай газетэнүүдэй хуудаhанда заншалта болоhон гаршагууд юм. Үнэхөөрөөшье, партиин табидаг эрилтын ёhоор, совет уран зохёолшо хадаа ажабайдалтай нягта холбоотой, ажалша хүнүүдэй габьяа солые магтан дууладаг байха ёhотой. Энэ талаар буряад совет уран зохёолшод өөhэдынгөө бүтээлнүүд соо ажабайдалые зураглаха талаар нилээд ехэ дүршэлтэй болонхой. Ажабайдалай халуун амисхалые зураглаха талаар очеркын үүргэ ехэ. Манай үеын асари ехэ барилгануудай тоодо ороhон БАМ тухай уран зохёолшо Цырен Галановай бэшэhэн очеркые мүнөө толилбобди.

ГУРБАДАХИ хоногоо эндэ үдэр hүнигүй саhан орожо, байна. Баяр хэлын нютагhаа Таксимо ерэhээр, гурбан жэлhээ үлүү боложо байбашье, иимэ ехэ саhа оройдоо хаража үзөөгүй.

Тойроод нэгэшье шэмээгүй. Хамаг юумэн хуу саhанда булагдаад, амигүй болошоhон шэнги.

Гэнтэ мүнөө анха түрүүнээ эндэ вертолёдоор буугаад, үбэлэй хүйтэн соо саhан дээрэ майхан татажа байhаниинь Баярта hанагдаад орхибо.

Тиихэдэ эндэ оройдоо хуушан гурбан гэр байгаа hэн. Олон зондо, шаг шууяанда hураагүй, эндэхи хэдэхэн үбгэд, хүгшэд декабриин янгинама хүйтэн соо энэ саhан дээрэ буугаад, майхануудые татажа байhан арба-хорин хүбүүд, басагадые хараад, айhан гайхаhандаа, түргэхэн hөөргөө гэрнүүдтээ ороод, үүдэнүүдээ бүхөөр шэбхэдэжэ, бурхануудаа дурдажа ороо hэн...

Уданьшьегүй бүтүү ой соо hүхын дуун, хюрөөгэй шааяан зэдэлжэ, зшээндээ хэбтэhэн бөөбгөй унтариhаа бодожо, хүбшын гүн руу гэдэргээ хараhаар ошоо hэн.

...Мүнөө Баярай газаа гарахада, хамаг айл бодонхой, зайн гал хөө хаанагүй яларжа, эндэхи электростанциин абяан газар дороhоо шэнги, бүтүү сухалтайгаар хүнхинэжэ байба.

Орой боложо, хамаг юумэнhээ гээгдэхээ байhанаа Баяр мэдэржэ, гэртээ hөөргөө ороhоор, мүнөөдэр хоёр наhа гүйсэhэн хүбүүгээ hэрюулбэ.

hамганиинь hүниндөө гэртээ ерээгүй, столоводоо ажаллажа хоноо. Тэндэhээ тэрэнь сэхэ трасса тээшэ халуун эдеэ хоол абаашаха юм. Баяршье баhа мүнөөдэр эндээ барилга дээрэ хүдэлхэгүй, трасса ошохо юм. Юрэдөө, мүнөөдэр бүхы Таксимогой зон тэндэ сугларха байна.

Энэ үдэрнай юрын үдэр бэшэ. Иимэ hайндэр хүнэй наhанда нэгэ дахин тохёолдодог юм!

—Эй, хүбүүмни, бодыш! Би шамайгаа түрэhэн үдэрөөршни амаршалнаб! — гээд, тэрэнээ Баяр энхэрэн таалаба.

— Бодыш! Хамаг юумэнhээ хоюулаа гээгдэхээ байналди! Шиниимни түрэhэн үдэр Таксимогой хилэ дээрэ ерэhэн түрүүшын поездтой дайралдабал! Ямар жэгтэй юм! Гурбан жэлэй саана декабрь соо эндэ түрүүшын майхан татаа hэмди, тэбхэр жэл болоод, ши гарааш. Үшөө хоёр жэл болоод, баhал энэ декабрь соо түрүүшын поезд эндэ ерэбэ! Энэ декабрь hара намда тон золтой hара байна! Шимни үнэхөөрөө эндэхи хүн болонош! Эндэ болоhон юумэн булта шамда хабаатай. Хожом ехэ болоод, энээн тухайгаа зондо хөөрэжэ ябахаш! Бодыш! Тойроод юун боложо байhыень харыш! Һанаандаа хадуугыш!..

Теэд хүбүүниинь нэгэ нюдэеэ нээжэ, эсэгэ руугаа хараад, орон дээрээ эрьелдэн, буруу бухаад, бүри бүхөөр унташаба.

Баяр тон шангаар энеэгээд, хүбүүгээ оронhоонь үргэжэ, гар дээрээ абаад, унтаатай зандань хубсалуулжа оробо.

Баяр Доржиев гурбан жэлэй саада тээ Сэлэнгын районой Ташар нютагhаа Таксимо ерээд, Хориин Тээгдэ нютагhаа эндэ ерээд, тогоошоноор хүдэлhэн Галя басагантай гэрлэжэ, Таксимодо түрүүшын шэнэ бүлэ болоо hэн.

Комсомол заншалай түрэ хэбэд. Хахадынь баригдаад байhан шэнэ hургуулиин нэгэ бэлэн болоhон таhалга соо эгээ дүтэ, далаад модондо байhан Усть-Муя тосхонhоо сельсоведэй түлөөлэгшые асаржа, гэр айл болоhоноо мэдүүлжэ, данса дээрэ хоюуланайнгаа гарнуудые табибад. Түрэдэ үмдэхэ хубсаhан тэдэндэ хэрэгтэй байгаа. Тиихэдэнь нэгэ нүхэр хүбүүниинь Улаан-Үдэ зорюута ерэжэ, гоё хара костюм, сагаан нэмэргэ, платитайгаар асараа hэн.

Тэдэнэр баhал баригдажа дүүрээдүй, хүсэд штукатуркагүй, дээрээ оройгүй столово соогоо түрэеэ хээ бэлэй. Рюмкэнүүдэй орондо кружканууд байгаа. Гоё hайхан табагуудай орондо, сайр улхангууд табигдаа. Эндэхи журам түрүүн тон сэрэгэйхидэл адли байгаа.

Энэл үдэшэ хоёр залуушуулда «Буряадай комсомолец» отрядай командир Лев Бороев, комиссар Михаил Кокорин гэгшэд Таксимодо түрүүшынхиеэ баригдаhан гэртэ — ёhотой халуун уhатай, ваннатай, хоёр таhалгатай байрын түлхюур барюулба.

Иигэжэ тэдэ хоёр Таксимодо эгээ түрүүн майхан сооhоо гаража, дулаан байрада оробод. Тэрэ гэhээр тэбхэр жэл болоод байхада, Галинь хүбүү түрөө. Энэ хүбүүгээ тэдэнэр Володя гэжэ нэрлээ hэн.

Саг ягаа түргэн гээшэб! Мүнөөдэр хүбүүниинь аяар хоёр үендөө хүрэшэбэ.

Баяр хүбүүгээ хубсалуулаад, өөрөө баhа хубсалба. Эндэ ерэhээр, барилгашадай бригадада Михаил Кокориной хүтэлбэри доро тэрэ хүдэлнэ.

Нютагтаа байхадаа, тэрэ hүхэшье гартаа барижа үзөөгүй байгаа. Харин мүнөө эндэ нарин дархан гэжэ хэлсүүлдэг болонхой. Шэнэ гэрэй сонхо, үүдэ hуулгадаг. Эгээн уран хүнэй хэрэгтэй болохолоор, Баярые дуудадаг юм. Мүнөө hүхэеэ абажа, тэрэ бүhэдөө хутага шэнгеэр hуйбадаба. Нютагтань иигэжэ Баярые hүхэ зүүгээд ябаа hаань, гайхаха, зарим нэгэн бүри ойлгожошье ядажа болохо hэн.

Теэд эндэ гайхаха хүн байдаггүй. Энэ тосхоной хүн зоной хахадынь үглөөгүүр hүхэ, хюрөө бэряад, ажалдаа гарадаг ха юм.

Мүн Баяр ажалай эхилхын урда тээ шэнэ баригдаhан хоер дабхар гэртэ хэдэн нүхэдтэеэ сугларха гэлсэhэн байгаа. Тэндэ hүхэнь тон хэрэгтэй болохо. Энэ гэртэ мүнөөдэр отрядайнь начальник Лев Бороев зөөжэ орохонь. Бүри үнинhөө хойшо хамтын байраhаа гаража, шэнэ гэртэ орохо hааб даа. Теэд тэрэ тиимэ хүн бэшэ.

Отрядайнь комиссар, барилгашадай бригадир Михаил Кокорин мүнөө болотор өөрөө хамтын байрада байна.

— Бидэ нэн түрүүн бүлэ болоhон зондоол байра үгэнэ ха юмбибди. Тиимэhээ энэ заншалые яашье эбдэжэ болохогүй,—гэжэ комиссар хөөрэдэг.

Эхинhээ тогтоhон заншалаар, отрядайхид шэнэ бүлынгөө түбхинэхэдэ, бултадаа туhалха, ажалhаа урид гү, али hүүлдэнь гэртэнь ерэжэ, байрыень шэмэглэлсэхэ гэлсэhэн байгаа. Эндэ самолёдоор гэрэй эд бараа асархагүй ха юмши даа.

Һүүлэй хэдэн хоногой туршада отрядайхид шэнэ бүлынхидтөө стол, стулнуудые дархалhан, шэрдэhэн, обой саарhа нааhан, кабинедтэ хэдэг хүрин үнгэтэй фанерээр нэгэ ханаарнь дүүрэн стенкэ хэhэн байгаа. Энэ стенкэнь городто байдаг үнэтэй гоё шкафуудhаа юугээршье дутахагүйгөөр яларжа байха юм.

Мүнөөдэр эндээ поезд угтаhанайнгаа hүүлдэ, отрядайхид бултадаа үдэшэндөө клуб соогоо сугларжа, Лев Бороев комсомолой эхин организациин секретарь Елизавета Хажеева хоёрой айл болоhондо зорюулан, комсомол заншалай түрэ хэхэ юм. Энэ хадаа Таксимо тосхон дээрэ «Буряадай комсомолец» отрядта болоhон хоридохи түрэ болохо.

Энэмнай баhал эндэхи зоной ехэхэн hайндэр болоно ха юм!.. Баяр мүнөө тон яаража, хүбүүгээ саадтань абаашахаяа, газаашань гаргажа, хойноо бүхөөгтэй шарга дээрэнь hуулгаба. Нүхэдтэеэ хамта эдэ жэлнүүдтэ бариhан, томонууд шэл сонхонуудаараа ялараhан клубайнгаа, хоёр дабхар конторынгоо, мянган үхибүүдэй hурадаг hургуулиингаа, хоёр магазинуудай, хүбүүнэйнгээ эхын хүдэлдэг столовын хажуугаар саhан соо арай гэжэ хүлөө татан, хойноо гүнзэгы мүр үлөөжэ, «Алтан түлхюур» гэжэ саадтань хүбүүгээ Баяр асарба.

Мүнөө эдэ барилгануудайнгаа хажуугаар үнгэржэ ябахадаа, оройдоо гурбан жэлэй турша соо ямар ехэ юумэнэй хэгдэhые тэрэ гэнтэ түрүүшынхиеэ хараhандал, тон ехээр гайхан байба.

— Эй, hэрииш, хүбүүмни! — гэжэ Баяр гансаараа шангаар үйлсын дунда дуугарба. —Тойроод харыш! Үшөө хэдэн жэл болоходо, эндэ юун болоод байха гэжэ hананаш? Город бии болоод байха!.. Гурбан жэлэй саана манай эндэ буухада, гансал бүтүү ой тайга байгаа. Мүнөө этигэхын аргагүйл даа!... Теэд, хүбүүмни, юушье мүнөө мэдэнэгүйш! Хожом мэдэхэ болохо гээшэ гүш даа, али үгы гү? Сагайл hайн байгаа hаа, мэдэнгүй яаха hэмши! Гансал сагнайл энэл зандаа, hайн hайхан байг лэ даа. Бэшэ юуншье хэрэггүй!

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

…ЛАН БАЙДАЛАЙ ЗОНО БОЛГОХО

ба Тэрэнние 1985 оной түрүүшын хахадhаа оройтуулангүй Коломбодо үнгэргэхын тулэ конференцидэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие энэ жэлдэ түгэсхэхыень ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVIII сесси комитедтэ даалгаhан байгаа.

НДРИ-гэй түлөөлэгшэ Хуссейн Саид Аль-Альфи комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Индиин океанда амгалан байдалай зоно байгуулхые түйлаха гэhэн ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудай шиидхэбэриие батадхаха зуураа, hайшаагдан абтаhан зүблэхэ зүйл ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэриие таhалдуулха гэhэн бүхы hэдэлгэнүүдтэ эсэс табиха аабза гээд этигэн найдажа байhанаа мэдүүлбэ.

НАЙРАМДАЛ БЭХИЖҮҮЛХЭ

байшан сос боложо дүүрэhэн комитедэй сесси дээрэ тэрэнэй олонхи гэшүүд мэдүүлээ. Бүхэдэлхэйн договор хадаа эб найрамдалые бэхижүүлгын, арадуудай хоорондо этигэл найдал, үгээ ойлгосолгые тогтоолгын, буу зэбсэгүүдые хурааха талаар хүгжэлтэ дэбжэлтэ түйлахын тула эгээл таарамжатай эрхэ байдал байгуулгын найдамтай зэбсэг болоно гэжэ хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн харуулба.

Дайн дажарай аюулhаа сүлөө договор баталха шухала гэжэ Индиин, Мексикын, Бениинэй, Кипрэй ба бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй бусад оронуудай түлөөлэгшэд мэдүүлээ.

Ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай Советскэ Союзай абаhан уялгые хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үндэрөөр сэгнэhэн байна. Ядерна буу зэбсэгтэй бүхы оронуудай иимэ уялгануудые абалга хүсэ хэрэглэхэгүй тухай бүхэдэлхэйн договор баталха замда шухала алхам болохо байна гэжэ олон оронуудай түлөөлэгшэд тэмдэглээ.

США болон НАТО-гай талаар тэдэнэй дүтын союзнигууд хүсэ хэрэглэхэгүй гэhэн тодорхой уялгануудые абаха дурагүй байhанаа элирхэйлэн харуулба. Тэдэнэр ямаршье үрэгүй хөөрэлдөөнүүдые хэхые, тэрэнэй хүдэлмэридэ бэрхэшээл түбэгүүдые үшаруулхые hэдэбэ.

Зүгөөр энэ хараа шэглэлыень сессидэ хабаадаhан олонхи оронууд дэмжэбэгүй. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлхые комитет шиидэhэн байна.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

ДАМАСК. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиевай хани ёhоной албанай хэрэгээр САР-та ошожо, хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые Сириин олониитэ, ороной үргэн ниитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үндэрөөр сэгнэнэ. Хүндэтэ совет айлшанай Сириин Араб Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй хэhэн хөөрэлдөөнүүд САР-ай ба СССР-эй хоорондохи хани барисаас, харилсаа холбоое саашадань гүнзэгырүүлэн бэхижүүлгын замда шэнэ шухала шата болоно гэжэ хэблэл, радио болон телевидени тэмдэглэнэ.

Эдэ хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаае, харилсаа холбоое үргэдхэхэ арга олгоо, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай совет-сириин договорой бата бэхи, айхабтар ехэ удха шанартай байhые баталаа гэжэ «Ас-Саура» газетэ бэшэнэ. СССР-эй экономическа туhаламжаар, эрдэм, техникын үүргэ нүлөөгөөр, хоёр талын үрэ түгэс, али алиндань ашатай туhатай харилсаанай ашаар Сириин промышленностьда, хүдөө ажахыда, бусад hалбаринуудта айхабтар ехэ амжалта түйлаhан байна.

Үндэhэн эрхэнүүдэйнь түлөө араб арадуудай үнэн зүб тэмсэлые СССР хэлбэришэгүйгөөр дэмжэдэг, США-гай шэнэ түхэлэй колониализмда шиидхэхы шанга харюу сохилто үгэдэг юм гэжэ «Аль-Баас» газетэ тэмдэглэнэ.

ПОРП-ын БҮХЭПОЛЬШЫН КОНФЕРЕНЦИ

ВАРШАВА. Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин онсо яаралтай IX съездын бүхэпольшын конференци мартын 16-да эндэ нээгдэбэ. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой элидхэлые, ПНР-эй правительствын тоосоое тэрэ зүбшэн хэлсэхэ байна. Центральна Комитедэй, ЦК-гай, Политбюрогой, Секретариадай ба комиссинуудай хүдэлмэри тухай, ПОРП-ын IX съездын шиидхэбэринүүдые ямараар дүүргэжэ байhан тухай мэдээсэлнүүд, партиин үзэл суртаалай-программна декларациин проект, мүн ПОРП-ын холын хараата программада хабаатай материалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Ярузельский ПОРП-ын ЦК-гай элидхэл хэбэ.

Конференци гурбан үдэр соо үргэлжэлхэ.

Америкын олон миллион үгытэйшүүл, ажалгүй зон, үбшэндэ дарагдажа эмшэлүүлхэ аргагүй хүнүүд гуйраншалжа ябаха баатай болоно. Мүнөө үедэ Рейганэй захиргаанай арадта харша политика ябуулжа байhанhаа уламжалан ажалшадай эрхэ байдал бүришье муудажа байнхай. Үнгэрhэн жэлдэ Америкын Холбоото Штадуудай 34 миллион эрхэтэн үгытэй ядуу байдалда байhан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нью-Йоркын үйлсэдэ «Би hохорби. Намда туhалыт даа» гэhэн бэшэгтэй хабтагай энгэртээ зүүhэн американ эрхэтэн.

ХҮН БА байгаали

БАЙГААЛИДА — ЭЗЭН ЁҺООР

«Оршоо тойронхи уэзгэлэнүүдтэ олониитын ушар мэдэнгээр хэндалгаһаа, тэдэнэй бүхы юумэн тухай өөрын мэдэсэтэй, һанамжатай байһанһаа гүрэн түрэ хүсэтэй юм» гэжэ В. И. Ленинэй үгэнүүдые байгаали хамгаалгада хабаадуулан хэлэжэ һаа, мүнөө үедэ хүн зон түрэл оронойнгоо байгаалин тухай, баялигиень зүбөөр ашаглаха тухай үргэн мэдэсэтэй байха ёһотой гэжэ тобшолон гэржэ ерэнэ бшуу. Энээн имэ бодолһоо һабагаша татагдаһан хөөрэлдөөн Буряадай байгаали хамгаалгын бүлгэмэй ээлжээтэ пленум дээрэ болобо. «КПСС-эй ЦК-гай июнин, декабрин (1983 он), февралин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй зохилдуулан, байгаали хамгаалга тухай мэдэсэ дэлгэрүүлгые сашаадань һайжаруулха тухай» элидхэл КПСС-эй Буряадай обкомой гэшүүн, КПСС-эй обкомой таһагэ даагша Б. Н. Николаев хэбэ. Мүнөө үедэ эб найрамдалые хамгаалга хадаа түби дэлхэй дээрэхи бүхы амиды юумые түрэ заадань үлөөхэ гэһэн удхатай гэжэ элидхэлшэ хэлэнхэй тэмдэглэбэ.

Агаар, уһа, ургамал ногоо, ан амитадые анханайн түхэлдэ үлөөхэ хүсэлтэйгөөр хүн зоние хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һүүлэй жэлнүүдтэ республикадамнай үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Захааринн бассейнэй управлени, Улаан-Үдын гидрометобсерватори, агаар сэбэрлэхэ талаар регионална инспекци, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агналга-сэзоборилгын ажахын управлени, Буряадай кооп. зверопромхозуудай трест болон байгаали хамгаалгада хабаатай бусадшье эмхи зургаануудһаа гадна олониитэ хүн зон, промышленна предприятинуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд шухала энэ хэрэгтэ хабаадуулагдана. Үйлэдбэрин хүсэнүүдэй хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан үе сагта оршон тойронхи байгаалие хамгаалжа ашаглалгада анхаралаа бури хурсадуулха тухай КПСС-эй ЦК-гай декабрин (1983 он) Пленум дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэ, энэ хадаа экономическэ, социальна удха шанартай зорилго мүн гэжэ заагдаа бэлэй.

Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска совет эдэ заабаринуудые дүүргэн, эдэбхитэйгээр дэлгэр һанбаринуудай мэргэжэлтэдтэ, эрдэмтэдтэ, уран зохёолшодто, журналистнуудта, һурагшадта туһалһан, гол зорилгоо — «Байгаали хамгаалгада хүн зоние олоор хабаадуулгые» тоосоото үе соо урагшатай бэелүүлһэн байна.

Тодорхой жэшээнүүд дурдагдаа. Бүлгэмэй республикын болон районнуудай организацинуудай лекторнуудай бүлгэм 718 хүнһөө бүридэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ эдэнэр 3146 лекци, элидхэл уншаа, 8406 хөөрэлдөө хэхэ. Хурамхаанай районой лекторнуудай бүлэг эдэбхитэйгээр хүдэлөө. Г. Г. Чибайев энэ бүлэгые хүтэлбэрилдэг. Бүридэлдэнь КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитацин таһагые даагша Г. И. Баранников, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Н. С. Бедмаева, һургуулиин биолог Л. Б. Содномова гэгшэд оролсодог. «Байгал нуурые хамгаалга тухай», «Байгаалиин баялигые ашаглалга», «Рейсной ой модоной ажахынуудта байгаали хамгаалгын асуудалнуудые шиидхэлгэ тухай» гэхэ ба бусадшье лекцинүүд уншагдаа. Бүлгэмэй Хойто-Байгалай районой соведэй хүдэлмэридэ һайн сэгнэлтэ үгтэбэ. Северобайкальскда, Нижне-Ангарскда, Шэмь-Уоянда, Северомуйскда лекторнуудай бүлгэмүүд байгуулагдаад, БАМ шадарай үзэсхэлэн һайхан байгаалида хохидол ушаруулангүй, хэрэглэһэнэй зэргээр модо, һөөгүүдые тариха, ургуулха оролдолго гаргагдана. Лесхозуудай директорнууд В. Г. Сердюков, Н. В. Заплатин, загаһанай инспекцин ихтиолог А. Ф. Михалкин, коопзверопромхозой ахалагша охотовед В. И. Баранов, Северобайкальска экспедицин ахамад геолог В. С. Филатов, байгаали хамгаалгын районной бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо Н. Г. Морозов гэгшэд эдэбхи ульһаяа харуулаа. Һүүрин зоной дунда ойлгуулгын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри олон янзаар ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, «Намдуу байдалай оог хошкарын», «Эндэ, минии газар дээрэ», «Хойто зүгэй байгаали», «Приморье» гэһэн фильмүүдые харуулга бүхэли кинофестиваль болгогдоо һэн. 1978 ондо Улаан-Үдын промышленна, барилгын, проектын организацинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ябахаар «Байгаали хамгаалга» гэһэн университет нээгдэһэн юм. 3 выпуск хэгдээ. Гэбэшье республикын районнуудта иимэ университедүүд үшөөл үсөөн, арга боломжонуудынь бирагүй. Үнэншэмэ тодо баримтануудта үндэһэлэгдэһэн иимэ жэшээнүүд олоор дурдагдаа.

«Хүүгэдэй саадта ябахаа эхилээд, хүн гэзшэ байгаалида гамтайгаар хандаха мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлэгдэхэ ёһотой» гэһэн һанамжа илангаяа зүйтэйгөөр һанагдаба. Иимэл ушарта тэрэ байгаалиие юрэл һайхашаан хараха бэшэ, харин аршалха гэһэн гүйсэд этигэлтэй болохо ха юм.

Гайхамаар олон янзын, элдэб түхэлэй хүдэлмэри ябуулагдажа байгаашье һаань, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, бэелүүлэгдээгүй үсэлэнүүд олон. Жэшээлхэдэ, байгаалиин музейн байгуулгые районнуудта байгуулха гэһэн үсэлэн... зуура, иимэ байшангууд бодото методическа, эмхидхэлэй түб болохо байгаа бшуу. Оршон тойронхи байгаали хамгаалгын хүдэлмэридэ ашаг үрэн, шанарай түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ элидхэлшэ түгэсхэлдэнь тэмдэглэбэ.

«КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, газарай баялиг зүбөөр ашаглаха тухай зорилгонууд» гэһэн элидхэл республикын Ой модоной ажахын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй түрүүлэгшэ **А. С. Берещинов** хэбэ. Газар тарялангай баялигуудые эдлэхын, оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхын тула газарай хүрьһые һайнаар үлээлгэхэ шухала, ... хамгаалха онол аргануудые мүнөө амжалтатай нэблэрүүлэгдэнэ гэжэ нүхэр Берещинов тэмдэглэбэ. Энэ талаар Хурамхаанай, Баргажанай, Захаамэй, Кяхтын районнуудай ажахынууд бэлэгдэнэ. «Бабан» жэлэй эхиндэ поли, тарялан зүбшүүлэн 500 гектар ой модоной зурууд тарилгаа, 1000 гектарта урасхал элэ, гангануудай хамхарлгын тогтоохоор хүдэлмэри соргоо хэмжээгээр ябана. Гэбэшье олонхи ажахынууд нуга сабшалангай, бэлшээринүүдэй үрэжэл һайжаруулаха хэрэгтэ эхэ бусаар, хэшээл оролдолгогүйгөөр хандана. Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй 474 гэшүүдэй хабаадалгатай 42 рейдэ бригада тоосоото үе соо 22 ажахыда хүрэжэ, газар ашаглаха Хуулиин хэрэг сахигдажа байһые хинан шалгаһан байна.

1981 ондо РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет бага гол горхонуудай уһаные хамгаалха тухай тогтоол баталан абаа бэлэй. Уһа голнуудай эрьедэ байрлаһан шэнгэн түлишын, ядохимикадуудай складуудые, эбэртэ бодо малай, гахайн фермэнүүдые ондоо тээшэнь нүүлгэхэ гэһэн шиидхэбэри гаргагдаа һэн. Гэбэшье капитальна һомололготой холбоотой энэ хэрэг унжагайруулагдаһаар. Һургуулиин дэргэдэхи лесничествэнүүдэй, үйлэдбэриин бригадануудай, һурагшадай ажалай ба амаралтын лагерьнуудай ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ оруулдаг хубита тухай, саад ургуулагшадай бүлгэмүүдые, хамһаарнин ажахынуудые предприяти болон организацинуудай дэргэдэ байгуулга тухай элидхэлнүүд һайшаан тэмдэглэгдээ.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ Кабанска районой соведэй түрүүлэгшэ **А. Г. Шалангов** хабаадаба. Тэрэ байгаали хамгаалгын бүлгэмэй хамтын гэшүүдэй, онсолбол Байгал-Сэлэнгын инспекцин, Большереченскын загаһанай заводой һайшаалта хэрэгтэй онсолон дурдаа. Буряадай Худөө ажахын министерствын таһагай агроном **А. Д. Косыгин**, СССР-эй АН-ай Сибириин отделенийн Буряадай филиалай лабораторийн даагша **М. А. Шаргаев**, бүлгэмэй Загарайн районой соведэй түрүүлэгшэ **В. Ж. Жамбалов**, бүлгэмэй Улаан-Удын, Хойто Байгалай районой соведүүдэй түрүүлэгшэд **М. Ф. Рыжаков, Н. Г. Морозов** гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, байгаали тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлхэ эдэбхи талаар, дорход шэнжэнүүдтэ, һурагшадые, залуушуулые эдэбхижүүлхэ тушаа онсолон тоогтоо. Бүлгэмэй Бэшүүргэй районой соведэй түрүүлэгшын орлогшо **Т. Д. Санжижаповагай** хэлэһэн үгэ бултанда һайшаагдаба. Хэгэ, Шанага голнуудые бузарлаха, газар ашаглаха Хуулиие хазагайруулха ушарнууд дайралдана, гэбэшье зарим предприяти болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд байгаали хамгаалгада һанамжануудта анхарнагүй, тиимэһээ хайша хэрэг иимэ хандалгатай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулха бодото уялгатай гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ байгаали хамгаалха талаар комиссин ... гэһэн мэдэсэл пленумдэ хабаадагшадые баясуулба. Илагшадта дамжуулгын Улаан туг, Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шангууд барюулагдаа. Түрэл хизаарайнгаа баялигуудые, газарайнь үрэжэлые, үзэсхэлэн һайханиие аршалан хамгаалха гэһэн удха доро үнгэрһэн пленумэй дүнгүүдээр тусхай тогтоолнууд баталагдан абтаа.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

Уласхоорондын шэнжэлгэ

АМГАЛАН ДОБТОЛГО ҮРГЭЛЖЭ...

Хилын саадахи олохон шэнжэлэгшэд, гүрэнэй ба ниитын элитэ ажал ябуулагшад эдэ үдэрнүүдтэ Советскэ Союзай гадаадын политикые анхарал ехэтэйгээр шэнжэлэн хараха зуураа, нэн түрүүн тэрэнэй уг залгамжалһанда, залан, шууд сэхэ байһанда анхарал хандуулна. Гэхэтэй хамта ушар байдалые энэ политикын зүбөөр ойлгодог байһые онсолон тэмдэглэгдэнэ. Баруун оронуудта «совет амгалан добтолго» тухай ходо хөөрэлдэдэг болонхой. Хариин оронуудтахи политическэ байдал ажаглан шэнжэлдэг олохон хүнүүдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, тэрэ добтолго «ямаршье зай забдагүйгөөр хэгдэнэ».

Ядерна буу зэбсэгүүдтэй оронуудай хоорондохи харилсаануудай тусхай гуримаар хизаарлагдадаг байха тухай К. У. Черненкын һунгагшадай урда хэлэһэн үгэ дотор тодорхойлогдоһон дурадхалнуудта мүнөө айхабтар ехээр анхарал хандуулагдажа байна. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд эдэ дурадхалнуудыень һайшаан дэмжэжэ, ядерна буу зэбсэгүүдтэй оронуудай иимэ уялгануудые бүгэдэниитын шэнжэтэй болгохын түлөө тэмсэл ябуулна: ядерна дайнай аюулые зайсуулха гээшые өөрынгөө гадаадын политикын гол зорилго гэжэ хараха; тиимэ дай (бүхы дэлхэй дээрэ гү, али хизаарлагдаһанаар) хэхэ тушаа идхалгаһаа арсаха; ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга бэе дээрээ даажа абаха, юунэйшье боложо байгаа һаа, ядерна буу зэбсэггүй, газар дээрээ тиимэ зэбсэг асараагүй оронуудта харшаар тиимэ зэбсэг хэрэглэхэгүй; ядерна зэбсэг элдэб аргаар дэлгэрүүлхэ ябадалые хорихо; али алинда аюулгүй байдалай адли тэгшэ ёһо гуримай үндэһэ һуури дээрэ алхамуудые хэһээр ядерна бүхы түрэлэй буу зэбсэгүүдые гүйсэд үгы болоторнь хороохо ябадал түйлаха.

Эдэ ёһо гуримуудые Советскэ Союз өөрынгөө политикын үндэһэ һуури болгожо, иимэрхүү түхэлэй ... таараа мэдэрхэ ба тэдэ ... тагүй дүүргэгдэхэ шэнжэ... асуудалаар ядерна бус... ямаршье сагта үгэеэ ой... байһанаа мэдүүлнэ. Ваши... уласхоорондын байдал ... далгада оронхой. Энээни... хэгдэһэн совет шэнэ дур... совет хүтэлбэриин бүтэмж... мууд гэжэ сэгнэгдэнэ.

СССР-эй парламентска ... манай орондо ерэһэн де... логшо ФРГ-гэй бундеста... бүлэгэй түрүүлэгшэ Г.-Й. ... буу зэбсэгүүдтэй орону... харилсаанай гуримууд ту... ненкын тайлбарилан хэл... нуудта үндэр сэгнэлтэ үг... гуримууд бэе бэеэ ойлго... һайжаруулгада үндэһэ һуу... даха гэжэ тэрэ хэлээ. С... лэгшэ ядерна дайнай аюу... зорюулагдаһан дурадхал... тэдэнь ядерна буу зэбсэ... дай хоорондохи харилсаа... болохо ёһотой гэжэ Япони... бун» газетэ бэшэнэ. США... американ харилсаануудые ... өөһэдынгөө уряануудые б... гэршэлэн харуулха ёһотой ... тэ нэмэжэ бэшээ.

США-да һунгалтын урд... ниин эхилээд байһан энэ ... эб найрамдалда дуратай ... хооһон үгэнүүдые шаша... рондын шахардуу шанга ... руулгада, совет-американ ... жөөлгэдэ зорюулагдаһан ... рилэгшын дурадхаһан б... хэмжээнүүдэй программа ... юушье хэлэнэгүй. Вашин... ябуулгануудые хараад б... хүсэлэл оролдолгын ондо... лагдаһаниинь эли тодо бо...

ЛИВАН: БЭРХЭШЭЭЛНҮҮД ЯАЖА ДАБАГ...

Ливанда национальна эблэрэлгэ түйлаха талаар конференциин хоёрдохи шата эдэ үдэрнүүдтэ Швейцариин Лозанна хотодо үнгэргэгдэжэ байна. Оронойнь президент А. Жмайль, национальна абаралгын фронтын, «Амаль» гэжэ шиит хүдэлөөнэй, политическэ ба шажан мүргэлэй бусад бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн Сири ба Саудовска Аравиин ажаглан харагшад Ливанай дотоодын байдалые гуримшуулгын арга замуудые зүбшэн хэлсэнэ. Лозаннада боложо байһан конференциин түйлаһан түрүүшын бодото үрэ дүн юуб гэхэдэ, Ливанай дотоодын арсалдаа буляалдаанда хабаадажа байһан хүсэнүүдэй хоорондо буудалдаа болюулха тухай хэлсэн баталагдаа.

Энэ хэлсээнэйнь, үгээ ойлголсолгын хэр бата бэхи байхыень саг харуулха. Орон доторхи байдалынь айхабтар орёо бэрхэшээлтэй, шахардуу шанга байһан зандаа. Конференцидэ хабаадагшадай хөөрэлдөөнэй столдо һуужа байхаданьшье, зэбсэгтэ айхабтар шанга тулалдаанууд боложо байһан тухай мэдээсэлнүүд Бейрудһаа, Ливанай бусад городуудһаа абтажал байгаа. Олохон шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, Холбоото Штадуудтай Израильтай холбоо барисаатай хүнүүд, тэдэнэй тагнуулшад Ливандахи бэрхэшээлтэ байдалые улам доройтуулхын, национальна гуримшуулгыень хойшо татахын түлөө оролдолго хэнэ.

1983 оной майн 17-до баталан абтаһан ливано-израиль хэлсээ усадхалга хадаа тэрэнэй ээдтэ тон хүндэ хүшэр сохилто болоо. Гэбэшье Ливанда эсэргүү харата ябуулганууд огто болюулагданагүй. Оронойнь горитойхон хубиие Израиль эзэмдэһэн зандаа. Тель-Авивһаа дайгаар заналтанууд хэгдэнэ, тэдэнэйнь уг зорилго нэгэ: Израилиин прави... хойлогдоогүй удаан саг со... дээрэ сэрэгүүдээ байл... Бейрудай хэблэлэй мэдэ... сионистнууд Ливанда дах... ство байгуулха түсэб ... Урда-Ливанай районуудта ... гүүдэй эзэмдэн байлгые ... мэдэрхэ болоно. Тиихэдэ ... бэрхэшээлтэ байдалые ... туһатай хэрэгтэ дахяад ш... жаая орхиногүй.

Гэбэшье, американ ... сионизмын харата ябуул... тэмсэлдэ ливан арадай ... зориг хадаа энэ заахан ... гын, нэгэдэлээ һэргээн бод... национальна бэеэ даанхай ... гараа гэжэ ойлгохо үндэһ... но. Ливанһаа Израилиин ... шолуулагдашагүйгөөр гарг... ой Аюулгүйн Соведэй ре... гэхын, США-гай ба тэдэ... союзнигуудай зүгһөө орс... хэрэгүүдтэ хамааралгые б... да, Ливанай общество дот... гэлэй бүхы общинануудай ... эрхэ байдал олгохо ябад... һатай социально-политическ... хубилалтануудые бэелүүлх... хэеэ байһан шатада б... элсүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ ... кратическа хүсэнүүд тоо...

Шэнэ шатын эдэ зорил... арад нэрэтэй түрэтэйгөөр ... даха гэжэ этигэхэ дура... арадай энэ хэрэгтээ анж... араб оронуудай түрүү уэ... нүүд, бүхы дэлхэй дээрэ... нүхэдынь хүсэнэ.

ИНДИИН ОКЕАНДА — АЮУЛГҮЙ БА...

Индиин океанай талаар мүнөө Нью-Йоркдо үнгэргэгдэжэ байһан ООН-ой тусхай комитедэй сессидэ хабаадагшадай диилэнхи олониинь энэ океанда эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха эрилтэ табина.

Индиин океаниие эб найрамдалай зоно болгохо тухай хэлсээ баталуулха зорилготой уласхоорондын конференци зарлахын тулада ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэреэр 1979 ондо энэ тусхай комитет байгуулагдаһан юм. Хуралдаанай зүбшэхэ зүйлые тодорхойлхо талаар комитет ехэ хүдэлмэри хэһэн, тэрэниие зарлаха болзоршье гаргагдаһан байна. Теэд энэ хэрэг Вашингтоноор ходо хойшо татагдажал байһан. Юуб гэхэдэ, дэлхэйн бүхы хүн зоной гурбанай нэгэ хубиин ажаһуудаг энэ регионд ерээдүйн амгалан байдал хангаха арга замуудые бэдэрэлгэ США-гай захиргаанай имперскэ хараа бодолтой огто тааралданагүй.

Сагаан байшан энэ океаниие «стратегическэ талаар ашаглан хэрэглэхэ» табан жэлэй программа (1981—1985 онууд) зохёонхой. Энээниие бэелүүлгэдэ 30 миллиард хүрэтэр доллар гаргашалагдахаар хараалагдаһан. Мүн энэ бассейндэ далайн сэрэгэй ехэ хүсэн саг үргэлжэ байхаар бүридхэгдэнхэй. Диего-Гарсия гэжэ арал дээрэхи ехэ баазые оруулалсан, сэрэгэй 25 ехэ объект баригдаад, стратегическэ бомбардировщигууд, уһан доогуур ябадаг атомна онгосонууд хэрэглэгдэнэ, химическэ зэбсэгүүд хадгалагдана. Региондо американ 140 мянган сэрэг, тэрэ тоодо «түргэн добтолгын хүсэнүүд» асарагдаһан гээшэ. США-гай гүрэнэй секретарь Шульц гэгшын һаяхан баталан хэлэһэнэй ёһоор, Вашингтон «США-гай аша туһын хэрэгүүдые» хамгаалхын тулада хэрэглэхээр бэлэн байдаг. ООН-ой ту... сессиин заседаниин түрүү... рикан түлөөлэгшэд Х. ... хүдэлмэриень таһалдуулха... ниинь оройдоошье гайхам...

Дурсагдагша регионой ... океанай оршондо шахерду... лай тохёолдохые, буу зэ... асарагдахые огто хүсэһэ... түрүүлэгшэ Артур де Си... ка) сэрэгэй бүлэгплэдэ ... оронуудай конференци ... түйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй ... сесси дээрэ онсолон тэмд... ференци ерэхэ жэлэй ту... зарлагдахаар хараалагдаһан...

Советскэ Союз эб ... эдэбхи үүсхэлые миил ... бэшэ, харин тэрэниие ... бэелүүлхэ талаар хэгдэжэ... хубитаяа бүтэмжэтэйгөөр ... дэ гэршэ болохо юумэ... ООН-ой харгалзалга до... дын тэрэ конференциие ... хэрэгтэ СССР-эй эдэбхи ... баадахаар бэлэн байһан ... 1-дэ үнгэргэгдэһэн КПСС-эй ... литбюрогой заседани дээ... һэн байха юм. Энэ хараа ... дээрэ үргэнөөр һайшаан ... байна.

Индиин океаниие эб най... болгохо талаар хүсэлэл ... дэлхэйн арадуудта эсэр... периализмын милитарис... гүү ниитэ тэмсэлэй нэгэ ...

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ГУРБАДАХИ ҺУУРИДА

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө хубиин-командна мүрысөөн һаяхан Хойто-Осетиин ниислэл — Орджоникидзе хотодо болобо. Россин Федерациин 30 гаран область, хизаар болон автономито республикын 215 атлет энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Дүрбэн үдэрэй туршада республикын Спортын ордон соо дэлгээгдэһэн барилдаанай хибэс дээрэ һонирхолтой, шанга тэмсэл болобо.

Түрүү һуури эзэлһэн Дагестанай командаһаа оройдоол 2 очкогоор гээгдэбэшье, манай республикын барилдаашад гурбадахи һуурида түрингдэшоо. Хойто-Осетиин спортсменүүд хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Илалта түйлахын тула ямар шанга тэмсэлэй болоһые энэнь элирхэйлэн гэршэлнэ.

Манай спортсменүүд мүрысөөгөө урагшатай һайнаар эхилһэн байгаа. Хүбүүднай эдэбхитэй һайнаар, һэримжэтэй наринаар, бата найдамтайгаар барилдаба. «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ В. Актинов эдиршүүлэй дундаһаа ороной түрүү һуури эзэлһэн Кемеровэ хотын Р. Чинковые диилэжэ, командынгаа гэшүүдые амжалтада уряалаа һэн. Спортын мастер С. Пашинский яһала һайнаар барилдаа гээд тэмдэглэлтэй. Тэрэ Махачкала хотын дүршэл ехэтэй барилдаашан Д. Нажмутдиновтай уулзахадаа, илангаяа шалгараа. Гоё һайханаар дээгүүрээ шэдэжэ, илалта түйлаһан байна. Гэбэшье тэрэ мүрысөөнэй түгэсхэлдэ илангаяа эдэбхитэй, хёрхо нарин байха ёһотой. Иимэ ушар шалтагаанһаа боложо, түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ О. Давыдовта (Воронеж) шүүгдэшоо.

Мүрысөөнэй эхилхын урда тээ Буряадай АССР-эй чемпионадта суглуулагдамал командымнай гэшүүд һүүлшынгээ шалгалта бариа һэн. Энээнэй һүүлээр зарим барилдаашаднай хүсэ шадалаа һэргээжэ үрдеэгүй байгаа хэбэртэй. Жэшээнь, республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ В. Шестаков бүхы арга дүрэеэ харуулжа, һайнаар барилдаһан аад, харин РСФСР-эй чемпионадта эдэбхигүй һулаар мүрысэһэн, тактическа алдуу гаргаһан байна. Тиигэжэ тэрэ шанда хүртэгшэдэй тоодо орожо шадаагүй.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэр С. Замбалов, В. Балдуев гэгшэд зоригоо мохохогүй, мэргэжэл шадабаритай барилдаашад боложо ябаһанаа харуулба. Февраль һарын һүүл багта тэдэнэр Минск хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаа һэн. Тиигэбэшье Россин хибэс дээрэ тэдэнэр илалта түйлаха гэһэн ехэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр барилдаһан байна.

Табан уулзалгада жэгдэ һайнаар барилдажа, А. Бардаханов түгэсхэлэй нааданда гараһан юм. Кемеровскын барилдаашан В. Секлецовтой уулзахадаа, Саша оройдоол нэгэ баллаар гартажа, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Тиигэжэ Владимир Актинов, Александр Бардаханов, Сергей Пашинский хоёрдохи, харин Валерий Балдуев, Сергей Замбалов гэгшэд гурбадахи һууринуудта гараһан байха юм.

Республикын суглуулагдамал командын ахалагша тренер Олег Алексеевэй хүтэлбэри доро мүнөө тэдэнэр Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө март һарын һүүл багта Орджоникидзе хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

В. СЫДЕЕВ,
тренер.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Актинов.

В. ПЛУТТЫН фото.

ЗАНШАЛТА БОЛОХОНЬ

Социалис Ажалай Герой Б. А. Полторацкиин шанда хүртэхын түлөө эдиршүүлэй дунда дзю-до барилдаагаар мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо үнгэргэгдэбэ. Промышленна барилгын материалнуудай ба барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой, «Труд» бүлгэмэй түрүүлэгшэ Р. Л. Якуповай эдэбхи үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн энэ мүрысөөндэ Краснокаменскын, Усть-Кудай, Северобайкальскын, Бабушкинай, Улаан-Үдын түлөөлэгшэд хабаадаа.

Мүрысөөнэй нээлтын жагсаалай һүүлээр Улаан-Үдын П. П. Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшангай хатарай бүлэг, эдир самбистнууд бэлиг шадабаряа харуулһан байна. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр С. Деревцов, А. Оширов, С. Капустин, Н. Тюрин, С. Кристалевич, С. Герасимов, Н. Дмитриев, Б. Шипотько, В. Распопов, А. Нохрин, Б. Елсуфьев гэгшэд өөр өөрынгөө шэгнүүртэ шалгаржа, илагшадай нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэдэнэр грамота болон дурасхаалта бэлэгүүдээр урмашуулагдаа.

— Энэ мүрысөөн мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ, заншалта болохо ёһотой. Удаадахи мүрысөөнүүдтэ үшөө олон эдир барилдаашадые хабаадуулхабди — гэжэ «Труд» бүлгэмэй түрүүлэгшэ Р. Л. Якупов суглаарагшадые найдуулаа.

Г. СЕРЕНЕВ,
самбо барилдаагаар спортын мастер, мүрысөөнэй судья.

«ТРУД» ТҮРҮҮЛБЭ

Биатлоноор Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ табан команда хабаадаба. Гурбан үдэрэй туршада болоһон мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Труд» бүлгэмэй команда нэгэдэхи һуури эзэлбэ. «Локомотив» бүлгэмэй, ДОСААФ-ай областной комитедэй мэргэлэн буудалгын спортивна клубай команданууд шангай удаадахи һууринуудта гараа.

Хубиин тоосоогоор 10 километрэй зайда спортын мастерта кандидат Владимир Беломестнов («Труд»), энэл зайда залуушуулай дунда 11-дэхи дунда һургуулиин һурагша Михаил Кузнецов гэгшэд шалгарһан байна. Харин буудалгын дүрбэн зогсолтотой 20 километрэй урилдаанда «Локомотивай» бэрхэ урилдагша Александр Грешилов эрхимлээ.

ВАЛЕРИЙ САЛОВАЙ НАЙДАМТАЙ АЛХАМУУД

Ленинградай шатаршан Валерий Саловай спортын намтар һаял эхилжэ байна. Тэрэ оройдоол 19-тэй болонхой. Гэбэшье тэрэнэй оюун бэлиг эртэ урдын энэ нааданда дуратайшуулай, мэргэжэлтэдэй анхарал ехээр татана. 15-тайдаа тэрэ бага наһанай эдиршүүлэй дундаһаа (17 хүрэтэр наһанай) дэлхэйн чемпион болоо һэн. Һаяхан аха наһанай эдиршүүл сооһоо (20 хүрэтэр наһанай) тэрэ Голландиин Гронинген хотодо Европын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

Эхэ, эсэгынгээ, мүн эгэшынгээ энэ наадаар һонирходоггүйшье һаань, Валера зургаа наһатайдаа шатарай бодонуудай ябадалые мэдэдэг болоһон юм. Шатарайнь секциин бүхы орон дотороо һайн мэдээжэ болоһон Ленинградай Пионернүүдэй ордондо тэрэ шатар нааданда һураһан байгаа. Дэлхэйн урдын чемпион Борис Спасский, уласхоорондын гроссмейстер Марк Тайманов, мүнөө дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө түгэсхэлэй нааданда хабаадажа байһан Ирина Левитина балшар бага наһандаа шатарай энэ секцидэ ябаһан байгаа бшуу.

Левитинада адли, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түгэсхэлэй шатада гараһан дэлхэйн экс-чемпион Василий Смысловой заочно һургуулида һуралсалынь Саловай шатарай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлгэдэ сэгнэшэгүй туһаламжа үзүүлээ һэн.

Совет шатаршад дэлхэйн ба Европын чемпионуудай бүхы нэрэ зэргэнүүдтэ нэгэ дахиншье һаа хүртэһэн байгаа. Тиин 1980 ондо бага наһанай эдиршүүлэй дундаһаа В. Салов оронойнгоо бүхы шатаршад сооһоо түрүүлэн Европын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн гээд онсолон тэмдэглэлтэй.

Саашадаа жэл бүхэндэ тэрэ амжалта, илалта түйлаһан байна. 1981 ондо 20 хүрэтэр наһанай эдиршүүлэй дундаһаа дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 4—6-дахи һууринуудые хубаалдаһан, жэл үнгэрхэдэ иимэ мүрысөөндэ 2-дохи һуурида гараһан байгаа.

Саловай спортын намтарта мүнөө дээрээ урагшагүйдэһэн нэгэл ушар бии. 1982 ондо аха наһанай эдиршүүлэй дунда Европын чемпионадта хабаадахадаа, илажа гараха аргатайшуулай нэгэн гэжэ тоологдоһон аад, имагтал дүрбэдэхи һуури эзэлээ һэн.

Валерий Салов — Ленинградай университедэй экономическа факультедэй хоёрдохи курсын студент. Шатараар дэлхэйн чемпион Анатолий Карпов хэзээ нэгэтэ энэ дээдэ һургуулиие дүүргэһэн юм. Михаил Ботвиннигтал адли, эрдэм наукада, шатарта ехэ амжалта түйлаха хүсэлэнтэй байһанаа эдир хүбүүн нюунагүй. Тэрэ шатарта шэнэ амжалтануудые түйлаха талаар ехэ бэрхэшээл түбэгүүдэй ушарха байһые һайн ойлгоно. «Шатарай бэлэдхэлэй талаар танда дутуу дунданууд бии гээшэ гү, энээн тухай юун гэжэ һананабта?» — гээд Валерий Саловһаа асуухада, тэрэ удаан саг соо бодомжолжо байнгүй, нигэжэ харюусадаг:

— Бии. Нэн түрүүн партиин эхин ба дунда хубиие наадалгада онсо анхаралаа хандуулха ёһотойб. Илангаяа орёо партинуудта. Юрэдөөл, би шатар наадажа һурахые хүсэнэб. Энэ хадаа минии наһанай зорилго, хүсэлэн болоно бшуу.

Виктор БАБКИН.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бүгэдэ арадай баатаршалгын эстафетэ» — Алма-Атада болоһон баяр ёһололой заседани тухай ТАСС-ай мэдээсэл. «Түмэр шударгын һэйндэр» — В. Карнауховай статья. Республикын нютагай, орон доторой һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Цехүүдтэ, фермэнүүдтэ» — А. Климовэй статья. «Метрологи энергетикын албанда» — И. Карнышевай статья. «Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө» — А. Мошковичын статья. Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Халуун зүрхэнэй үнэн үгэнүүд» — А. Румянцевай статья. Хилын саанаһаа. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи... «Снайперай ... рэ — одонуу... статья. «Ин... найдабари... Т. Сотнико... таг нютагай ... нууд, мэдэ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08. зам. редактора — 2-62-62 ответ. секретарь — 2-50-52. секретариат 2-66-76. отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35. сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86. советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21. 2-57-63 информации — 2-60-91. переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81., корректорская — 2-33-61. выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина... Н-02363. Заказ № 66. Индекс...